

Izdaja upravni odbor
Železarne RavneUreja uredniški odbor
Alojz Breznikar, Jože Dela-
lut, Ivo Kohlenbrand, Mar-
jan Kolar, inž. Stane Le-
nasi, inž. Vlado Rac, Jože
Sater, Tone Vehovar, inž.
Jože ZunecOdgovorni urednik:
Marjan Kolar
Tel. int. 304Tisk: CP Mariborski tisk
Maribor

Za nov, spodbudnejši sistem delitve osebni dohodkov

Na naša vprašanja o tej aktualni temi odgovarja politični sekretar tovarniškega komiteja ZK železarne Ravne, Ivan Zupan, dipl. inž. strojništva. Za odgovore se mu najlepše zahvaljujemo.

Na zadnjem sestanku tovarniškega komiteja ZK ŽR je bila formirana komisija za OD. Ker obstaja že komisija za OD pri DSP in ker imamo po upravni liniji že službo za študij dela, ki se ukvarja tudi z osebnimi dohodki, bi vas kot iniciatorja za ustanovitev take komisije pri tovarniškem komiteju — torej pri politični organizaciji — prosili, da nam najprej odgovorite, zakaj smatrate za potrebno, da ima tudi izvršni organ komunistov naše železarne svojo občasno komisijo za OD?

Ko za naše podjetje analiziramo gospodarska dogajanja zadnjega leta, ugotavljamo, da osebni dohodki niso samo stagnirali, ampak celo padajo. Prav tako ne beležimo več večanja stopnje rasti zaposlovanja, temveč obratno, število zaposlenih se zmanjšuje, del sodelavcev na delovnem mestu pa nima več pravega dela. Zaposlenim standard pada, zaradi pomanjkanja dela raste skrb, kako bo z jutrišnjim dnem. Mladini, ki pa se poskuša vključevati v delovno razmerje oziroma dokončuje šolo, in vsem, ki iščejo zaposlitev, pa so vrata teh možnosti močno priprta. To so resni gospodarski pa tudi politični problemi.

Ko analiziramo uvodoma povedane vzroke, ugotavljamo, da manj zahtevnih naročil, ki so bila včasih količinsko dokaj močno zastopana, skoraj ni več. Pojavljajo pa se kvalitetna in visoko zahtevna naročila, katerim često nismo kos. Dodatno pa se pojavljajo potrebe po novih kvalitetah in sortimentih, ki bi jih bilo potrebno na novo osvojiti.

Ob taki analizi se kar samo postavi vprašanje, ali razpolagamo z ustreznimi stro-

kovnimi močmi in politično mobilizacijsko silo, da bi vse to zmogli.

Naša organizacija smatra, da se prav tu začneja politični problem in da mora prav tu odigrati svojo vlogo.

Menimo, da je spodbujanje zavestnih ustvarjalnih sil pri osvajanju novih kvalitetah in sortimentov, pri izboljšanju kvalite-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Poletje v železarni

IZ VSEBINE

Z zasedanja delavskega sveta — Bolj ekonomično in strokovno — Sklepi upravnega odbora — Tehnične izboljšave — Ali bo dovolj pitne vode za Ravne — Organizacijski brevir — Strokovna posvetovanja in raziskave — Za varnost na cestah — Kulturna kronika — Za vroče dni — Sportne vesti

Analiza osebnih dohodkov za JUNIJ 1967

Delovna enota	Izplačani OD	OD po enotah in ceniku del	Dodatek za stalnost	Ostalo	OD po uspehu DE	Povprečni OD	
						junij 1966	junij 1967
Topilnica	225.257,05	176.527,84	12.507,41	11.908,42	24.313,38	921,81	879,91
Livarna	341.508,34	293.473,12	21.542,33	17.138,77	9.354,12	890,19	760,60
Valjarna	239.754,34	207.412,93	14.031,37	10.908,04	7.402,00	845,80	807,25
Kovačnica	199.513,73	152.783,78	11.658,75	8.927,77	26.143,43	920,73	902,78
Termična obdelava	51.343,49	39.546,30	2.488,77	2.024,39	7.284,03	891,64	855,72
Mehanska obdelava	481.257,31	371.259,53	26.085,69	27.096,54	56.815,55	838,55	841,36
Vzmetarna	64.930,53	55.981,02	4.400,54	2.829,87	1.719,10	820,94	865,74
Jeklovlek	27.101,32	22.046,35	1.416,20	1.406,57	2.232,20	738,81	713,19
Energetski obrati	84.408,48	68.944,83	4.523,99	3.613,48	7.326,18	844,78	781,56
Strojni remont	157.680,77	130.018,68	8.335,94	7.574,40	11.751,75	915,52	800,41
Elektro remont	89.103,30	73.040,89	4.727,15	4.415,92	6.919,34	912,11	810,03
Gradbeni remont	49.303,87	42.372,08	3.253,09	2.356,48	1.322,22	816,52	808,26
Promet	83.397,94	70.177,90	4.867,15	2.068,89	6.284,00	838,74	779,42
OTKR	164.280,90	133.658,44	9.970,21	13.193,28	7.458,97	859,82	782,29
Uprava	295.800,78	240.972,97	18.830,38	21.449,73	14.547,70	818,44	776,38
CELO PODJETJE	2.554.642,15	2.078.216,66	148.638,97	136.912,55	190.873,97	867,40	813,06
IVD — skupina	28.555,68						664,08

IZ SOSEDNIH ŽELEZARN

ŽELEZARNA JESENICE

TEHNIČNE IZBOLJŠAVE
(ZELEZAR 1. IN 22. JULIJA 1967)

- Martinarski vzdrževalci Filip Koželj, Cvetko Zupan, Janez Pajer in Jože Kus so s svojo izboljšavo olajšali in pospešili remonte na obokih in jaških SM peči. Prejeli so nagrado 1500 N din.
- Andrej Hlebanja in Janez Peternel sta uvedla avtomatsko mazanje pokrovov globinskih peči — nagrada 600 N din.
- Strugarja Albert Krmelj in Albin Bregant sta za izdelavo originalne naprave za struženje okroglih teles prejela 600 N din nagrade.
- Janez Odar je izvedel izboljšavo na devet- in enajststopenjskih herbarn žičarskih strojih — 500 N din.
- Venčeslav Lapajne je izdelal posebne klešče za demontažo in montažo nastavne naprave v valjarni — 400 N din.
- Mirko Pikon je izvedel štiri izboljšave, in sicer: na mizarski krožni žagi (dodatno vodilo za paralelno rezanje), na mizarskem rezkalnem stroju (namesto ploščatega klinasti jermen), na mizarski tračni žagi (odstranil napenjalni drog na utež in namestil napenjalno vzmet) in izdelal predlog za opremo žerjavskih kabin v halí jeklarne s steklenimi stenami. Za prve tri izboljšave je prejel 600 N din, četrta pa je še v oceni.

IZPOLNITEV POLLETNEGA PLANA
(ZELEZAR 15. JULIJA 1967)

Količinsko je železarna Jesenice prekoračila polletni plan za 1732 t, vrednost pa je pod planom za 22,2 milijona N din. Vzrok finančnega neuspeha so v glavnem proizvodi, po katerih na tržišču ni bilo toliko povpraševanja — vlečeni hladno oblikovani profili in cevi v višini 24,2 milijona N din, dalje žice in hladno valjani trakovi ter tanka pločevina v višini 23,9 milijona N din — vzroki so tudi v defekatih itd. Močno pa so prekoračili plan pri lahkkih profilih, va-

ljani žici, debeli pločevini ter proizvodnji valjarne trakov in žebjarne, v višini 26,5 milijona N din.

V blagovni proizvodnji so v vročih valjarnah količinsko čez plan za 8.703 t, v hladno predelovalnih obratih pa pod planom za 7.263 t. Količinsko so torej v blagovni proizvodnji še vedno čez plan za 1440 t.

Za drugo polletje nimajo dobrih upov za bistveno izboljšanje obsega proizvodnje in to predvsem zaradi pomanjkanja naročil za debelo pločevino, pločevino iz valjarne trakov, hladno oblikovanih profilov in nekaterih drugih proizvodov.

T. V.

TEHNIČNE IZBOLJŠAVE

Delovodji remonta stare in nove valjarne Dominik Nabernik in Anton Breznik sta podaljšala življenjsko dobo valjev na IV. univerzalnem ogrodju za valjanje ploščatih profilov. Letni prihranek, ki je odvisen od dimenzij, ki se valjajo, znaša od ca. 94.000 novih dinarjev do ca. 152.000 novih dinarjev, povprečje pa znaša 127.148,74 novih dinarjev. Komisija za racionalizacije jima je na tej osnovi določila enkratno nagrado 920 novih dinarjev, ki si jo delita po lastnem sporazumu na polovico.

Delovodja ozobljenja in brušenja Dominik Jelen je izdelal napravo za grobo posnemanje brusnih plošč in jo montiral na brusilni stroj BEV-100. Z novo napravo je moč grobo posnemati brusno ploščo, za kar so bili prej potrebni diamantni posnemalci, ki pa so zelo dragi. Na ta način se je prištedilo letno 16 diamantnih posnemalcev. Letni prihranek, ki so od njega že odšteli stroški za izdelavo naprave za grobo posnemanje in porabo posnemalnih koles, znaša 2.138,26 novih dinarjev. Komisija mu je dodelila enkratno nagrado 52 N din.

Asistent individualne proizvodnje v mehanski obdelovalnici Jože Osenjak je po lastni pobudi preprečil večjo količino izmečka v višini 92.324,82 N din. Komisija

mu je dodelila enkratno nagrado 740 novih din.

Delovodja izdelave konstrukcij v mehanski obdelovalnici Đuro Došen je izdelal napravo za lakiranje bran. Predtem so se brane pleskale v oddelku montaže pnevmatskega orodja s pomočjo komprimiranega zraka. Ta način je zelo onečiščeval atmosfero in poslabšal delovne pogoje sodelavcem, zaposlenim pri montaži pnevmatskega orodja. Potrebno bi bilo zgraditi novo lakirnico, če bi hoteli odpraviti. Predlagatelj je rešil ta problem zelo preprosto; izdelal je napravo za lakiranje bran na principu namakanja. Na ta način je prihranil podjetju stroške za zgraditev nove lakirnice in znižal izdelavne stroške lakiranja. Letni prihranek, dosežen z napravo za lakiranje, znaša 99.971 N din. Komisija mu je dodelila enkratno nagrado 800 novih din.

Asistent čistilnice Karel Polanc je uvedel v čistilnici dve tehnični izboljšavi:

1. sprostitev žerjava pri gašenju 12% mangana. Izdelal je obešalno napravo nad vodnim bazenom, ki služi za obešanje vložka. Pred tem je moral breme ves čas držati žerjav, ker pa je žerjav v čistilnici ozko grlo, je ta način gašenja povečeval zastoje v proizvodnji. Z uporabo obešalne naprave je dosegel, da se povprečno pri vsakem gašenju zmanjša uporaba žerjava za približno 14 minut. Letni prihranek, dosežen z uporabo obešalne naprave, znaša 18.524 N din. Komisija mu je dodelila za to izboljšavo enkratno nagrado 240,00 N din.

2. Izboljšava pri nalaganju litine za gašenje v čistilnici. Po starem načinu je bilo potrebno odlitke, namenjene za gašenje, naložiti na ploščo, jih povezati z žico, debelo 6 mm, ogreti, nato pa jih potopiti v bazen. Po gašenju je pa bilo potrebno odstraniti žico. Pomanjkljivosti tega načina so bile naslednje:

- velika poraba žice,
- poraba časa za zavezovanje in razvezovanje.

Tov. Polanc je izboljšal postopek zelo preprosto; v plošče za nalaganje odlitkov

Za nov, spodbudnejši sistem delitve osebnih dohodkov

(Nadaljevanje s 1. strani)

te naših proizvodov in terminskem redu dobav naš splošni interes in s tem tudi naloga naše zveze.

Tovarniški komite je imel pred formiranjem te komisije v mislih že nakazane probleme, pri tem pa je smatral, da bi bilo smiselno posamezne probleme globlje proučiti in poskušati najti nove vzvode napredka.

Pri tem menimo, da bi z bolj smelo, toda smiselno politiko osebnih dohodkov močno spodbudili vse tiste, v rokah katerih ležita usoda in prosperiteta našega podjetja. Tu mislim prav vse, od topilca, valjavca, kovača, strugarja, preko obratovodij do najožjega vodstva podjetja.

Menimo, da naš sistem delitve osebnih dohodkov, obdelan v pravilnikih OD, nosi v sebi preveč uravnilovskih elementov. Osebnih dohodki posameznikov so premočno odvisni samo od kvalifikacije — izobrazbe in položajev, mnogo premalo pa od učinkovitosti posameznika na delovnem mestu. Ko smo se odločali za imenovano komisijo, smo imeli v mislih prav to vprašanje, kako posameznika realno in stvarno stimulirati, da bo uspeh kar največji. Skratka, s sproščenim nagrajevanjem po osebni učinkovitosti bi morali spodbuditi vse ustvarjalne sile v našem kolektivu in odpraviti misel, »saj se ne spleča gnati, ko pa od tega nič nimam«.

Sedanje stanje v našem kolektivu smo ustvarili sami in ga z obstoječimi pravilniki tudi fiksirali. Naša organizacija pa poskuša najti energijo, da v tej lastni stvaritvi odkrije zaviralne elemente, izoblikuje nove poglede in poskuša kolektiv povesti po poti novega napredka.

To je bistvo naše misli, to je namen naših naporov pri tem vprašanju in delo komisije za OD pri našem komiteju.

Naša naloga je torej, izoblikovati nove poglede in prijeme ter za te poizkusiti pridobiti vse ustvarjalne sile v našem podjetju. Če bomo izoblikovali nove spodbudne elemente v delitvi osebnih dohodkov, bomo kaj hitro našli korak s službo za študij dela in komisijo za OD pri DSP in te poglede tudi uveljavili v naši interni zakonodaji.

Torej komisija za OD pri ZK ne prevzema dela službe za študij dela oziroma komisije za OD pri DSP?

Nikakor ne. ZK išče v našem podjetju nove spodbudne elemente in boljše prijeme. Kolikor bomo te izoblikovali, seveda v tesnem sodelovanju s sindikatom, in za

njih našli politično podporo, jih bomo predložili imenovanim strokovnim oziroma samoupravnim komisijam.

Do nedavnega smo kljub samostojnosti le živeli in delali v odvisnosti, predvsem kadar smo predpisovali naše interne akte in pravilnike. Zanima nas, kako na uresničitev novega sistema nagrajevanja danes gledajo republiška politična vodstva?

Inž. Ivan Zupan, sekretar TK ZKS

Mislim, da tu lahko postavim dve trditvi.

Pred leti so bila prav republiška politična vodstva iniciator in nosilec uravnilovskih pogledov pri formiranju in delitvi osebnih dohodkov.

Po reformi, posebno v zadnjem letu, pa politični forumi ne samo da dopuščajo spremembe, temveč celo pozivajo na vpekljavo spodbudnejših elementov.

Gospodarstva ne bo mogoče intenzivirati brez, med drugim tudi takega nagrajevanja, ki bo spodbujalo intenzivno vključevanje vseh individualnih sposobnosti posameznikov v skupni podjetniški interes.

Če smo prej za znana stališča in posege obsojali republiške politične forume, bi sedaj veljalo priznati, da v gospodarskih organizacijah vlada pomanjkanje svežih konceptov in spodbud za take spremembe. Seveda moramo pri tem upoštevati, da je sedaj teže utečeno menjati, in to iz razloga, ker so se mnogi na to navadili, pa tudi zaradi težje finančne situacije.

Ali obstoječi pravilniki nimajo elementov, ki bi omogočali tako nagrajevanje?

Premijski pravilnik ima določilo, ki omogoča upoštevanje učinkovitosti posameznika pri nagrajevanju. To določilo pa je obdržalo značaj vrinjenca in se omejeno uporablja. Obračunavanje premije po teh kriterijih je vzbudilo interes in zanimanje za učinkovite posege v proizvodnji in proti pričakovanju mnogih želo več odobravanja kot negodovanja. Zaradi omejene uporabe pa je tudi uspeh omejen. Vse to pa potrjuje potrebo po politični obdelavi problema in tozadevnem poudarku.

Tu moram takoj povedati, da izvajanje takih določil ni popularno niti prijetno, je pa nujno, če hočemo v korak z napredkom.

Ali razpisana usmerjena racionalizacija na temo »mehanizacija ravnanja vzmeti« v vzmetarni, ki je dala prav dobre rezultate — čas za ravnanje vzmeti se je za več kot trikrat skrajšal — ne pomeni že začetek tovrstnega stimulativnejšega nagrajevanja?

Točno! Po dobri tehnološki rešitvi je uspelo s smiselnim nagrajevanjem doseči napredek, katerega v vprašanju navajate.

V podkrepitev naj povem oziroma navedem dejstvo, da pred tem razpisom v času dveh mesecev ni bil dosežen nikakršen napredek in to ob isti tehnološki rešitvi. Tudi ta primer potrjuje, da je prav smiselno nagrajevanje ena izmed glavnih pobud za učinkovito proizvodnjo. Seveda ni potrebno posebej poudarjati, da taka študija in priprava zahtevata aktivno angažiranje in vsekakor več dela, kot pa če zadevo prepuščamo teku dogodkov.

Takih primerov bi lahko navedel še več tako iz oddelka za vzdrževanje strojev in tudi od drugod.

Bralec pa bo verjetno pri branju teh vrstic našel tudi iz svojega okolja kopico takih primerov, ki potrjujejo, da se ob boljšem stimuliranju tudi več in hitreje naredi.

Ali ne pomeni tako spremenjena delitev za nekatere manjše osebne dohodke?

S smiselnim in stimulativnim nagrajevanjem po delu moramo prvenstveno uspeti, da bomo v proizvodnji bolj učinkoviti, to pa pomeni večjo maso osebnih dohodkov. Če pa je »žakelj« večji, bo tudi za večino več. To pa je bistvo in naš cilj.

Graditelji zasebnih stanovanjskih hiš vedo povedati o čudoviti uporabnosti nekaterih naših sodelavcev, za katere velja v podjetju ocena, da so zaspani. Hočem reči, da bo večina tistih, ki bi bili po sedanjih učinkovitosti prizadeti, hitro spremenila svoj odnos do dela in postala bolj učinkovita. Vsekakor pa bo tak sistem nagrajevanja odkril tudi take, katerih produktivnost je problematična in z malo volje do dela. Če pa bodo plačani po delu, se bodo s tem ali spoprijaznili ali pa spremenili svoj odnos do dela.

Mislím pa, da ni potrebe, da smo preveč skeptični. Naši sodelavci, ki so se zaposlili na zahodu, nosijo sloves iskanih in priznanih dobrih delavcev. Realen sistem nagrajevanja po delu jim daje tako hvale vredno oceno in visoke osebne dohodke, kar vse je mnogim članom našega kolektiva dobro znano.

V bistvu ne uvajamo nekaj nedognanega, poskušamo uvajati nazaj to, kar iz lastne prakse več ali manj dobro poznamo in za kar vemo, da je v industrijsko razvitih državah — torej tam, kjer bolje živijo — nosilec napredka in njihovega standarda.

Sistem delitve osebnih dohodkov, ali bolje, stimulativnejše nagrajevanje naših sodelavcev, o katerem govorite, ne bo terjalo samo spremembe pravilnikov — spremembe na papirju — ampak tudi in predvsem spremembo v miselnosti odgovornih sodelavcev. Ali menite, da bodo odgovorni možni uresničiti zastavljene naloge, ki jih bo terjalo novo nagrajevanje, in ali mogoče že zelo zakoreninjeno mišljenje o obli-

je pri odlivanju vstavil na vsak vogal en čep. Ti čepi preprečujejo, da bi odlitki zdrsnili s plošče, ne da bi jih povezali z žico. Ta način je moč uporabiti le za srednje in večje odlitke, medtem ko je potrebno manjše odlitke še vedno povezovati. Prihranek, dosežen z zmanjšano porabo žice in s skrajšanim časom nalaganja, znaša letno 16,664,84 N din. Za to izboljšavo mu je komisija dodelila enkratno nagrado 220 N din.

K. F.

kovanju in delitvi osebnih dohodkov vsa leta nazaj ne bo močan zavorni moment pri novem, bolj učinkovitem, a za vodstveni kader bolj zahtevnem sistemu nagrajevanja, ki brez dvoma pomeni revolucionaren korak v bodočnost?

Mislím, da je v vprašanju že pol odgovora. Zakoreninjena misel z dogmatičnimi pogledi na družbeno ureditev sploh in na odnose v podjetju bosta problem, s katerim se bo potrebno krepko spoprijeti. Poznámo ekonomiste, ki so mnenja, da bo šele naslednja generacija lahko odločneje stopila na to pot. Sam nisem tega mnenja. Naši ljudje se le hitro ogrejejo in oprimejo novih smeri, če v tem vidijo korist in če se jih ne lotevamo preveč zamotano. (Razvoj obrtništva v zadnjih letih.) Tu pa bi rad nekaj poudaril. Problema smo se lotili po politični plati, kar pomeni, da smo sebe in celo našo organizacijo postavili pred preizkušnjo, ali smo zmožni izoblikovati nove normative družbenega napredka in zanje pridobiti aktivne napredne sile v našem podjetju.

Torej to je političen problem, ki bo dal tudi oceno zrelosti in vitalnosti o naši politični organizaciji.

Sam sistem nagrajevanja, ki ga mislimo izoblikovati, pa mora dati v primerjavi s sedanjim manj zamotanega. Za vodstveni kader pa bo zahteven, ker mu bo dal praviloma več kompetenc, s tem pa tudi večjo odgovornost, za katero bo potrebno tudi odgovarjati. Ker pa bo tudi vodstveni kader s tem individualno stimuliran, ne vidim razlogov, da bi tu podcenjevali lastne sposobnosti.

V končni obliki pa moramo težiti k temu, da se počasi otresemo gore predpisov in pravilnikov. Ne vidim namreč nobene potrebe, da v našem samoupravnem sistemu prav s prevelikim številom pravilnikov in predpisov umrtvimo svobodo akcije in odločanja takrat, ko problem nastopi in ko so potrebne hitre rešitve.

Ali bi še sami hoteli dopolniti ta razgovor?

V tem razgovoru smo problem načeli, ne pa tudi rešili. Želeli bi, da bi se oglašili tudi ostali sodelavci, ki bi s svojimi prispevki pomagali pri učinkovitem reševanju tega nadvse pomembnega življenjskega vprašanja.

vzrokov, ki so bili navedeni v poročilu, je upravni odbor v sodelovanju z upravo podjetja prišel do sklepa, da predlaga delavskemu svetu, da se za drugo polletje letošnjega leta spremenijo delitveni odnosi med sredstvi, potrebnimi za osebne dohodke, in skladi podjetja.

Pri utemeljitvi predloga pravilnika o delitvi stanovanj naše železarnice je bilo povedano, da imamo v železarni še vedno 287 prosilcev za dodelitev stanovanja. V to številko pa niso vštetí zaposleni, ki prosijo samo za zamenjavo stanovanja. Število družinskih članov prosilcev in njihove finančne zmožljivosti so po zbranih podatkih dokaj različne. Z namenom, da bi v železarni pridobili dodatna sredstva za pospešeno gradnjo stanovanj, se je tudi pripravil pravilnik o delitvi stanovanj, ki naj bi bil danes predmet razprave. Predlog pravilnika je bil že predtem v podjetju dalj časa predmet obravnave. Razprave so pokazale, da se zaposleni s predlaganim načinom delitve stanovanj v glavnem strinjamo, pripombe pa so bile na višino prispevka, ki bi ga moral nosilec stanovanjske pravice pred vselitvijo vplačati. Obravnava na upravnem odboru je pokazala, da bi bilo pripombo upoštevati, zato je bil izdelan spreminjevalni predlog, po katerem naj bi se predvsem v začetnem obdobju omilila uvedba predplačila. Na zasedanju je bilo o tem izrečenih več pripomb in spreminjevalnih predlogov. Poudarjeno pa je bilo, da bo v železarni poleg ukrepov, ki so bili v smeri zbiranja dodatnih sredstev za gradnjo stanovanj že storjeni od prodaje stanovanj do soudeležbe interesentov pri gradnji v Dobji vasi, iskati tudi druge dodatne vire, med katerimi naj bi bila tudi uvedba predplačila za stanovanja. To bo tem bolj potrebno tudi zaradi predloga, da je za drugo polletje letos spremeniti odnose delitve sredstev, na podlagi katerih se bodo predvsem zmanjšala sredstva sklada skupne porabe. Zaradi delno nasprotujočih si mnenj in predlogov je delavski svet prišel do zaključka, da pravilnika na tem zasedanju ne bo možno sprejeti, zato je odločil, da se njegov sprejem odloži do naslednjega zasedanja. Z namenom, da bi prišli do enotnih stališč, je zato imenoval tričlansko komisijo, katere naloga je, da na podlagi predloga pravilnika in izraženih mnenj in pripomb v razpravi izoblikuje do naslednjega zasedanja enoten predlog pravilnika.

Pri predlogu dopolnitve normativnih aktov podjetja je bilo pri pravilniku o dodatku za letni dopust in pravilniku o dodatku za stalnost za aktivno delo v železarni Ravne povedano, da je treba določila teh dveh pravilnikov uskladiti s temeljnim zakonom o delovnih razmerjih. Dopolnitve so zato vsebovale samo predlog, da se iz obeh pravilnikov izloči določilo, po katerem zaposleni, ki brez predhodnega opravičila izostanejo z dela, izgubijo pravico do dodatka za letni dopust ali dodatka za stalnost za aktivno delo v železarni Ravne. V pravilniku o dodatku za letni dopust pa je bilo treba urediti še vprašanje upravičenosti do regresa za letni dopust za tiste zaposlene, ki morajo proti svoji volji izkoristiti svoj redni letni dopust in zato skupno 10 dni rednega letnega dopusta ne morejo izkoristiti.

Pri dopolnitvi organizacijske sheme je bila predlagana samo sprememba v terični obdelavi, ki jo narekuje uvedba boljšega poslovanja in zbiranja potrebnih podatkov za obračun po planskih cenah. Tudi dopolnitev pravilnika o delitvi osebnih dohodkov in kodeksa del ter premijskega pravilnika se je največ nanašala na ocenitev novih delovnih mest, povečanje števila zaposlenih na obstoječih delovnih mestih, preimenovanje delovnih mest, zamenjavo ocen delovnih mest, ukinitve delovnih mest in vključitev nekaterih delovnih mest v premijski pravilnik.

Komisija za osebne dohodke je predlagala tudi povišanje ocen delovnih mest delavcev, zaposlenih na administrativnih delih. Predlogu komisije pa upravni odbor ni mogel v celoti slediti. V železarni je bil lani za zaposlene na administrativnih delih opravljen test, katerega namen je bil, da se ugotovi njihova strokovna in delovna sposobnost. Po mnenju upravnega odbora je pri predlogih za povišanje ocen na teh delovnih mestih nujno upo-

Z zasedanja delavskega sveta

Na zasedanju 12. julija letos je delavski svet obravnaval:

— poročilo o poslovanju železarnice v prvem polletju letošnjega leta,

— predlog pravilnika o delitvi stanovanj železarnice Ravne,

— predlog dopolnitve normativnih aktov:

- pravilnika o dodatku za letni dopust,
- pravilnika o dodatku za stalnost za aktivno delo v železarni Ravne,
- organizacijske sheme,
- pravilnika o delitvi OD in kodeksa del,
- premijskega pravilnika,

— kontinuiran popis zalog materiala razreda 3,

— varstvene ukrepe pri delu v energetskem oddelku.

V poročilu o poslovanju v prvem polletju letošnjega leta so bili navedeni podatki in rezultati doseganja proizvodno poslovne dejavnosti naše železarnice v prvem polletju letošnjega leta ob primerjavi z istim obdobjem lanskega leta. Ker še niso bili zbrani vsi stroški poslovanja do zasedanja, še ni bilo možno ugotoviti višine dohodka in rentabilnosti našega poslovanja, zato bodo ti podatki delavskemu svetu posredovani na naslednjem zasedanju. Iz prikaza je bilo razvidno, da so tako na gibanje proizvodnje kakor tudi na doseženo realizacijo v prvem polletju vplivali predvsem spremenjeni tržni pogoji. Boljše izkoriščanje v prejšnjih letih zbranih zalog, stagnacija na področju kovinsko predelovalne industrije ter končno večja liberalizacija na področju uvoza izdelkov črne metalurgije so vplivale na strukturalno spremembo proizvodnje v naši železarni in na regionalne premike plasmaja naših izdelkov. Povpraševanje in prodaja sta padla pri visokovrednostnih izdelkih jeklolivarne, kovačnice, padlo pa je tudi povpraševanje po naših valjanih plemenitih jeklih. V strukturi prodaje je zato porasla realizacija izdelkov 114. panoge z nižjo ceno, porasel pa je tudi izvoz na konvertibilno področje, kjer je konkurenčnost visoka in cene relativno nizke. Poudarjeno je bilo, da se ob vstopu v gospodarsko reformo nismo v celoti zavedali, kaj vse bo ta od naše delovne skupnosti zahtevala. Preveč smo živeli v prepričanju, da za nas ne bo nekaj posebnega novega, in da nam bodo povišane cene izdelkom črne metalurgije prinesle celo olajšanje in brez dodatnega truda povečanje osebnih dohodkov. Še preden je od izvrševanja gospo-

darske reforme minilo leto, pa so tudi na našo železarno padli vsi njeni refleksi, ki bistveno vplivajo na naše poslovanje. Pokazalo se je, da nismo zadosti kondicijsko pripravljene, premalo pa se tudi kondicijsko krepimo, da bi bili kos takim konkurenčnim pogojem, ki so sedaj zavladali na naših tržiščih in so izenačeni s pogoji prodaje v najbolj zahtevnih zahodnih državah. To nam kaže tudi podatek o gibanju izmečka. V tem podatku se brez dvoma kaže dejstvo, da smo bili v skrbi za renome naše železarnice in kvaliteto njenih izdelkov, prisiljeni dosledneje ocenjevati našo proizvodnjo. Res pa je tudi, da skrb za kvaliteto še v celoti ni dosegla ravnosti gospodarske reforme. Bili bi krivični in neobjektivni, če bi za znižanje obsega prodaje naših izdelkov v celoti obdolžili samo delovno skupnost. Ta se od lanskega prvega polletja do sedaj niti po strukturi niti po obsegu ni bistveno spremenila. Trdimo lahko celo, da so bili slabši rezultati v posameznih obratih doseženi celo ob večjem trudu zaposlenih kot pri višje doseženi proizvodnji v prvem polletju lani. Primerjava obsega proizvodnje tako po obratih kakor tudi za podjetje kot celoto v prvem in drugem četrtletju letos ne kaže bistvenega napredovanja. Na gibanje realizacije v znatni meri vpliva povečanje izvoza. Analiza nam odkriva tudi strukturo izvoza po sortimentu. Lani smo izvozili 3608 ton naših izdelkov, letos pa 5910 ton ali 64% več, pri tem pa smo realizirali le za 0,4% večji dotok deviznih sredstev. Vzrok je v tem, da je padel izvoz jeklenih ulitkov na klinično področje z relativno ugodnimi cenami, znatno pa porasel izvoz izdelkov 114. panoge na konvertibilno področje. Res je, da rezultati našega poslovanja v prvem polletju letos niso ugodni. Zaradi znižanja obsega proizvodnje in prodaje naših izdelkov, in ker se je pri tem delovna skupnost celo povečala, so se znižali tudi naši osebni dohodki. Smo v določenih težavah, vendar še ni razloga, da bi bili zaradi tega preveč pesimistično razpoloženi. Obiski pri naših domačih in tujih odjemalcih kažejo, da povpraševanje po naših izdelkih še obstaja, v prepričanju, da dobavljamo kvalitetna jekla. Osnovne zahteve, ki jih naši odjemalci postavljajo, pa so kratki dobavni roki. Poleg skrbi za povečanje obsega proizvodnje bo skrajšanje dobavnih rokov v bodoče ena od naših osnovnih nalog. Zaradi težav, ki so nastale pri prodaji naših izdelkov in ostalih

števati tudi dosežene rezultate preizkusa znanja. Le na ta način bo preizkus znanja, ki mora pri tej skupini zaposlenih v večji meri vplivati na oblikovanje osebnih dohodkov, dosegel svoj namen. Pri sedanjih predlogih pa rezultati preizkusa znanja niso bili upoštevani. Iz tega vzroka je upravni odbor tudi sklenil, da predlaga delavskemu svetu, da se povišanje ocen ne odobri. Stališče in predlog upravnega odbora je delavski svet v celoti osvojil.

Zadnji čas prihaja na komisijo za osebne dohodke čedalje več predlogov za povišanje ocen zaposlenih na delovnih mestih s stalno oceno. Ker vprašanja oblikovanja in višine OD za posamezna delovna mesta ni mogoče obravnavati ločeno od celotnega kompleksa oblikovanja in delitve osebnih dohodkov, je bilo zato predlagano delavskemu svetu, da decembra lanske leto sprejeto zaporo povišanja ocen že zasedenih delovnih mest podaljša do konca letošnjega leta. Tudi ta predlog je delavski svet smatral za utemeljen in ga je osvojil.

Delavski svet se je nato seznanil še z rezultati kontinuiranega popisa zalag materiala razreda 3 in pismom okrožnega javnega tožilstva v Mariboru, nanašajočim se na varstvene ukrepe zaposlenih v energetskega oddelku. Končno je delavski svet odobril še bonifikacijo švedski firmi A. B. Finnboda Varf v Stockholmu.

Po obravnavi sprejetega dnevnega reda je delavski svet sprejel vrsto sklepov.

V poročilu in razpravi je bilo ugotovljeno, da so zaradi znižanja obsega proizvodnje in prodaje naših izdelkov, in ker se je pri tem število zaposlenih celo povečalo, padli tudi naši osebni dohodki. Ti so v povprečju na zaposlenega mesečno v prvem polletju lani znašali 905 N din, letos pa le 800 N din ali za okrog 12% manj. Pred našo delovno skupnost se zato postavlja vprašanje, ali smo sposobni v kratkem času izboljšati delo v tovarni na tako raven, da bi se povprečje osebnih dohodkov ponovno dvignilo na lanskeletno višino in zadržal življenjski standard delovnih ljudi. Osrednji problem pri tem so dobavni roki. Praksa zadnjih 12 mesecev kaže, da ta naloga ni kratkotrajnega značaja, in da tudi ni hitro rešljiva. Sedanji nivo osebnih dohodkov že postaja neugoden za pospešitev procesa krepitve naše kondicije in prilagajanja železarne novim tržnim pogojem. Zato smo primorani poseči k spremembi delitvenih razmerij, da bi s tem dali spodbudo za hitrejšo reševanje proizvodno tehnološke problematike. Ni še izračunan dohodek za prvo polletje. Iz periodičnega obračuna prvega četrletja pa že lahko sklepamo, da naša železarna ni med tistimi, ki so pri oblikovanju osebnih dohodkov izkoristili že vse možnosti v dohodku. Odnos se je v prvem četrletju proti lani znatno poslabšal. Če smo leta 1966 uporabili le 58,3% dohodka za OD in so skladi znašali še 41,7%, je to razmerje v prvem četrletju letos padlo na 68,7% za OD in le še 31,3% za sklade.

Iz tega se vidi, da je akumulativnost znatno padla, in da se približujemo meji, ki ogroža prosperiteto podjetja. Modernizacija proizvodnih naprav, sredstev za delo in tehnološkega postopka so osnovni pogoj, da bi delovna skupnost premagala vsaj zahteve gospodarske reforme. Zato pa so potrebna sredstva tudi v skladih. Akumulaciji se ne moremo odpovedati tudi zaradi gradnje objektov družbene ravnosti, predvsem stanovanj. Zato je presodna delitev važen dokaz gospodarnosti delovne skupnosti. Kljub temu da se tega zavedamo, je bil predlagan poseg, ki bi nam iz poslovanja letošnjega leta zmanjšal sredstva skupne porabe in tudi sredstva za povečanje poslovnega sklada, da bi na ta način utrdili delovno vneto v letošnjem letu in povečali delovno sposobnost zaposlenih za izvrševanje proizvodnih nalog v novih pogojih poslovnih odnosov.

Delavski svet podjetja je na podlagi razprave poročilo o gibanju proizvodno poslovne dejavnosti v prvem polletju letošnjega leta odobril. Na prognozi poslovnega obsega v drugem polletju letošnjega leta pa je predpisal in določil:

1. da se za drugo polletje letos v smislu čl. 9 in 25 pravilnika o delitvi dohodka odredi

delitveni odnos dohodka 75% za OD bruto, 25% pa za sklade ter s tem 48,5% dohodka za neto OD;

2. da se za izračun mesečne akontacije iz realizacije odredi stopnja 13,5%, z naslednjimi pogoji:

a) da se poleg prizadevnosti za povečanje mesečne realizacije zaostri varčevanje na vsej potrošnji;

b) da se povečanje globala OD smejeje izkoristiti za razpisovanje nagrad za reševanje proizvodnih problemov, ki ovirajo obseg in kvaliteto ter ekonomičnost proizvodnje;

c) da strokovne službe do 1. septembra 1967 izdelajo prioriteto investicijskih naložb za modernizacijo proizvodnje in tehnološkega postopka.

Delavski svet meni, da se moramo vsi zaposleni zavedati, da vsak dinar povečanih neto OD zmanjša za 1,56 din sredstva za skladi skupne porabe. Zato mora spremenjeni odnos delitve dohodka biti samo začasna značaja.

Odloži se sprejem pravilnika o delitvi stanovanj železarne Ravne. Imenuje se tričlanska komisija, ki naj na podlagi že pripravljene predloga in razprave na današnjem zasedanju pripravi enoten predlog pravilnika do naslednjega zasedanja DSP.

Odobri se predlagana dopolnitev besedila 5. in 9. člena pravilnika o dodatku za letni dopust ter se dopolnjeno besedilo glasi:

5. člen

»Aktivni delavci so upravičeni dobiti dodatek za letni dopust za sebe in za družinske člane, če izrabijo v nepretrganem trajanju najmanj 10 dni rednega letnega dopusta.

Delavci, ki morajo zaradi pomanjkanja dela proti svoji volji izkoristiti letni dopust po dnevih in zato skupno 10 dni letnega dopusta ne morejo izkoristiti, so upravičeni do dodatka za letni dopust, tudi če izkoristijo skupno najmanj 6 dni rednega letnega dopusta. Dnevi letnega dopusta, ki so ga izkoristili proti svoji volji, se jim štejejo v skupno 10 dni dopusta. To določilo pa ne velja za delavce, zaposlene na delovnih mestih s stalno oceno.

Seznam delavcev, ki so zaradi pomanjkanja dela morali uporabiti letni dopust in zato nimajo možnosti izkoristiti dopusta v nepretrganem trajanju 10 dni, dostavijo oddelku za obračun OD vodstva obratov.

9. člen

»Delavci, ki so upravičeni na letni dopust, imajo pravico do polnega zneska dodatka za letni dopust, če dopust izkoristijo v pogojih, določenih v 5. členu tega pravilnika.

Do konstantnega dela dodatka in do dodatka za družinske člane so aktivni delavci žele-

zarne Ravne upravičeni, tudi če so zaradi bolezni bili celo koledarsko leto odsotni z dela.

Odobrita se predloženi spremembi besedila 4. in 5. člena pravilnika o dodatku za stalnost za aktivno delo v železarni Ravne, in se dopolnjeno besedilo členov glasi:

4. člen

»Delavci, ki po malomarnosti povzročijo nezgodo sebi ali sodelavcem, izgubijo pravico do dodatka za stalnost v obračunskem mesecu.

Za čas odsotnosti z dela, ko delavec prejema povprečje prejšnjih obdobij, mu dodatek za stalnost ne pripada.

Delavcem, ki so kršili bolniški red, dodatek za stalnost v obračunskem mesecu ne pripada.

5. člen

»Čas zaposlitve v železarni Ravne ugotavlja kadrovski oddelek železarne Ravne dvakrat v letu, in to ob začetku prvega in drugega polletja.

Nezgode, ki vplivajo na izgubo dodatka, javlja oddelku za obračun osebnih dohodkov oddelku za varstvo pri delu železarne Ravne.

Kršitelje bolniškega reda, ki v obračunskem obdobju niso upravičeni do dodatka za stalnost, javlja oddelku za obračun OD oddelku za socialno zavarovanje železarne Ravne.

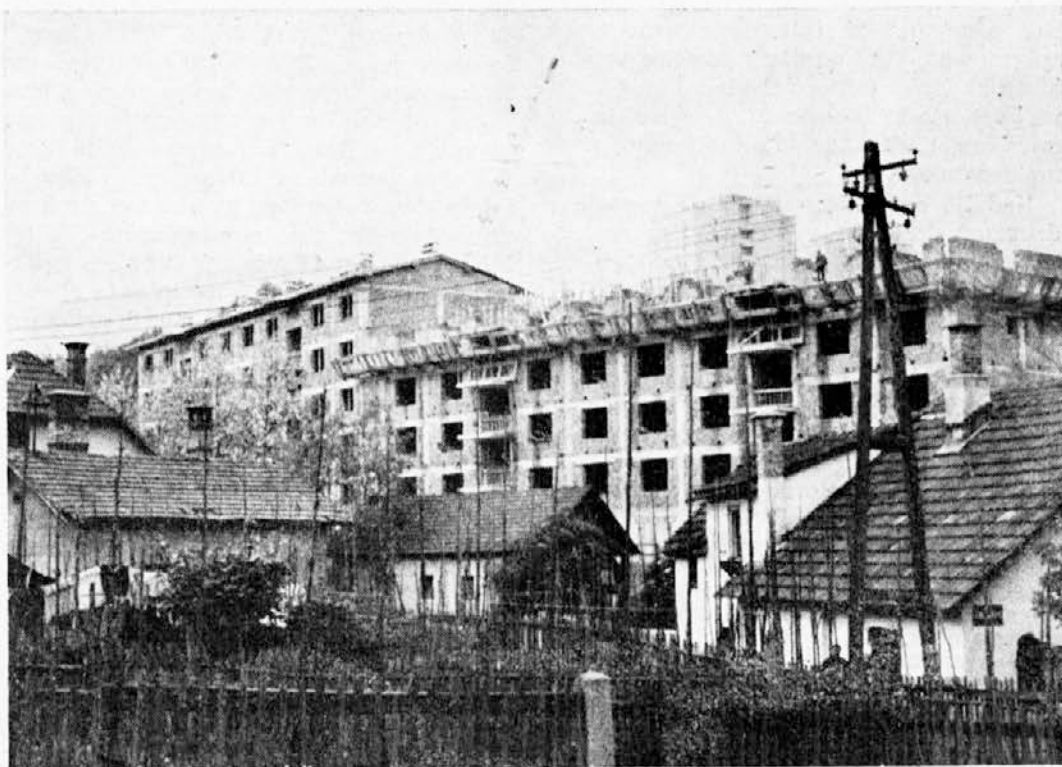
Odobrene so bile predlagane spremembe organizacijske sheme, pravilnika o delitvi OD, za ocenitev novih delovnih mest, povečanje števila zaposlenih na že ocenjenih delovnih mestih, preimenovanje delovnih mest, zamenjavo ocen delovnih mest in ukinitve delovnih mest, dopolnitev kodeksa del in vključitev nekaterih delovnih mest v premijski pravilnik.

V tekstualnem delu pravilnika o delitvi OD se v celoti črta besedilo 33. člena.

Upoštevaajoč, da vprašanja oblikovanja in višine OD za posamezna delovna mesta ni mogoče ločeno obravnavati od celotnega kompleksa oblikovanja in delitve OD, je bil osvojen predlog upravnega odbora, da se decembra lanske leto sprejeta zapora povišanja ocen že zasedenih delovnih mest s stalno oceno podaljša do konca letošnjega leta.

Potrjeno je bilo poročilo in rezultat kontinuiranega popisa zalag materiala razreda 3 v drugem turnusu letošnjega leta in odobreno, da se ugotovljeni viški v znesku 12.824,47 N din knjižijo v dobro izrednim dohodkom, in ugotovljeni manko v znesku 13.491,42 N din v breme izrednim izdatkom.

Delavski svet je vzel na znanje vsebino pisma okrožnega javnega tožilstva v Mariboru, nanašajočo se na delovno nezgodo, ki se

Da bo pred zimo vse pripravljeno za vselitev

Bolj ekonomično in strokovno

Samoizobraževanje in iskanje novih poti v metalurgiji — osnovni pogoj za nadaljnji kvaliteten ekonomski razvoj jeklarne

Kot je znano, je današnji čas po nastopu gospodarske reforme velika preokretnica v celotni ekonomiji jugoslovanskega gospodarstva in zato zahteva v vseh panogah, tako tudi v črni metalurgiji, velike spremembe, to je prehod iz ekstenzivnega v intenzivno gospodarjenje.

Mi smo v zgodovini ravenske jeklarne večkrat menjavali tehnološke postopke surovega jekla, kakor tudi uvajali različne metode formiranja, iskali različne surovine. Pri tem pa nismo kot osnovni cilj videli ekonomike proizvodnje. Ta ekonomika nastane le takrat, če rešimo več njenih elementov, od surovin do končne kvalitete surovega jekla ali odlitega v ingote ali pa do končno odpremljenega ulitka.

Pri vsem tem imamo eno slabo lastnost, da ko se na sestankih snidemo, razpravljamo o mnogih nepravilnostih, zadolžujemo posameznike za njihovo rešitev, se vsi vedno strinjamo o nujnosti njihove rešitve, vse to zapišemo, v praksi pa tega ne rešujemo dovolj intenzivno, tako da grede takšni ukrepi po določenem času v pozabo. Na ponovno pobudo posameznikov zopet obujamo stare sklepe in se jih ponovno lotevamo.

Smatram, da je to odraz več momentov, ki nas obdajajo. Osebna odgovornost, nepoznavanje tehnologije, v bistvu samega metalurškega procesa ali določenih momentov pri metalurgiji litine, premajhna ambicioznost v napredku, nekoliko prevelika ležernost posameznih vodstvenih kadrov, ki se radi izmikajo reševanju določenih nalog, kjer je treba prevzemati na sebe odgovornost, in ki so kritične za sam napredek. Namesto vidnega napredka v celotni kvalitetni ekonomski situaciji je ta viden le ponekod (pri nekaterih momentih), na širokem področju pa celo zaostajamo.

Če smatramo, da smo kot vodstveni kader odgovorni za intenzivno ekonomsko spremembo, ki se odraža v tem »ne producirati za vsako ceno«, pri vsaki fazi gledati na kvaliteto in ekonomičnost, potem lahko mirno ugotovimo, da smo v tej smeri premalo učinkoviti.

Nadalje smatram, da če nekdo postavi drugemu določeno nalogo (zadolžitve), in če je ta naloga koristna za napredek, jo mora tisti izvršiti do kraja ter predložiti poročilo, da je naloga uspešno izvedena in uspešno uvedena v redni tok proizvodnje ali tehnologije. Če smo zanemarili izvršitev neke naloge, lahko to tolmačimo samo tako, da ali nismo sami sposobni izvesti te naloge ali imamo strokovno nesposoben kader, kateremu smo nadrejeni, ali pa ži-

votarimo in čakamo tretjega, ki bo namesto nas to nalogo izvedel. V prvem primeru je naša naloga, da se samoiniciativno strokovno usposabljam, za kar je potrebna volja do dela na tem delovnem mestu. V drugem primeru smo sami krivci, ker si takih kadrov nočemo ali ne znamo vzgojiti v smislu določenih zahtev, v tretjem primeru ne moremo več opravljati službe na tem področju in moramo prepustiti to tretjemu, ki bo temu kos.

Mislim, da je to osnovna naloga v boju za celoten uspeh vsakega obrata. Če vse te vrline imamo ali jih pridobimo, nam ostane še ena naša slaba lastnost, to je trajno izvajanje zadanih tehnoloških nalog v vseh fazah dela. To zadnje zelo radi zanemarjamo in prehajamo na staro, ker nismo dovolj vztrajni, da bi izvedli nalogo do končne efektne uporabe ter jo tako dolgo kontrolirali, dokler sama ne bo postala zares važen del naše ekonomične tehnologije.

V zadnjih letih smo večkrat menjavali delno ali v celoti tehnologijo izdelave surovega jekla ali uvajali nove momente za izboljšanje izplenov in kvalitete v livarstvu. Pri tem smo imeli en sam cilj: doseči čim boljšo kvaliteto in znižanje stroškov proizvodnje. Efektivnost uvedbe teh sprememb ni enostavna, če nismo vsi za take spremembe ali če preveč cenimo svojo tehnološko ali organizacijsko konservativnost. To pa niso pri nas redki primeri. Če pomislimo, da z velikimi težavami uvajamo razne spremembe (ferrotherm, kisik, apnenec, litje na plošče, fideks, metodo »teamov« itd.), potem je beseda konservativnost pravilno postavljena.

Za uvedbo takih sprememb se moramo vsi najprej z njimi seznaniti, posebno ves vodstveni kader seznaniti z bistvom teh sprememb ter s ciljem, katerega naj bi te spremembe dale. To lahko pridobimo samo, če se strokovno poglobimo v metalurgijo izdelave jekla ali jeklotitine, če poznamo fizikalno-kemične metalurške procese, pravilno livarsko osnovo tehnologije. Če tega ne vemo, verjetno tudi sprememb ne bomo v bistvu poznali in interes za uvedbo bo minimalen, poleg tega pa tudi vse strokovno metalurško delo neinteresantno. V takih primerih se ne moremo čuditi, če nekateri sodelavci zapuščajo topilnico in nimajo interesa tam naprej ostati. (Takih primerov je bilo v topilnici posebno veliko.) Najprej je treba topilniški ali livarski proces vzljubiti kot del našega življenjskega izživljanja ter potem šele aplicirati na nujnost našega angažiranja v tej družbi. Vse premalo se zavedamo, da ne delamo za tretjo osebo (npr. za direktorja ali UO itd.), ampak da si moramo ustvariti položaj v družbi, za katero delamo, kjer smo tudi sami en člen in da je tudi od našega prizadevanja odvisen razvoj kolektiva (države). Vse preradi razpravljamo o inozemstvu, o osebnih dohodkih drugje in to postavljamo kot nekako orožje za nenehne izgovore pri izvajanju postavljenih nalog (zahtev), katere nam družba nalaga. Vse premalo pa vidimo kvaliteto in ekonomičnost svojega

dela, s katerim so bili doseženi naši osebni dohodki.

Če se nekateri člani kolektiva ne morejo sporazumeti z dejstvom, da sta disciplina in delavnost osnovi za napredek, naj to vedo vsaj vodstveni kadri. Jasno je, da si naj družba izbira takšne vodstvene kadre, ki bodo dali družbi to, kar se od njih zahteva.

Govorice, da inženirji na jeklarskem področju ne opravljajo tiste funkcije, ki bi jo morali, da so okrnjeni pri samoizobražbi, da jim neinženirska služba ali neinženirska strokovna dela onemogočajo dosego tega, so zlonamerne. Vse prej je to posledica nesposobnosti v vodenju, naša premajhna ambicioznost, da bi dosegli izvajanje zadolžitve nam podrejenih, saj večkrat raje sami delamo zanje. Popolnoma jasno je, da smo trenutno preveč angažirani na področju onih del, za katera bi morali avtomatično odgovarjati podrejeni, to pa je ravno naša staba stran, ki je nastala po naši lastni krivdi, ker se ne zanesemo na delo in odgovornost podrejenih (odgovornosti pa jim nismo znali vcepiti). Zato pa nekateri od njih izkoriščajo našo pomoč in postajajo vse bolj nezainteresirani ali celo anarhični.

Izvesti določeno nalogo v rednem procesu ali izredno, pomeni pokazati pozitivne rezultate naloge. Če pa tehnološka naloga prinese negativen rezultat, je treba to dokumentirano dokazati, ne pa da se zadovoljimo z izjavo, da ne gre.

Pred seboj imamo težke in zahtevne naloge. Prepričan sem, da če bi kdo detajlneje posegel v zainteresiranost posameznikov, bi verjetno prišel od tega, da precej naših vodstvenih kadrov sploh ne ve, za kaj gre, kaj hočemo z reformsko akcijo doseči. Obljubljajo neko pomoč, za katero pa verjetno nimajo pravega interesa in se v bistvo ne poglobijo.

Iskati ekonomske učinke pomeni delati intenzivno na raznih področjih:

1. v kvaliteti dela,
2. v potrošnji pomožnega materiala, nekovinskih in kovinskih dodatkov, uporabi peska ter ostalih mas,
3. v znižanju izmečka,
4. v izboljšanju izplena (zmanjšati odpadke),
5. kar pa je glavno — v nenehni mehanizaciji procesa, kar naj prinese znižanje delovne sile ali pa pri isti delovni sili večjo proizvodnjo, manj vloženih učinkovitih ur na tono robe,
6. nenehno študiranje nadaljnjih izboljšav v tehnologiji procesa.

Ne bi trdil, da glede naše osnovne tehnologije veliko zaostajamo za evropskim nivojem, daleč pa smo še od pedantnosti organizacije, racionalnih posegov, izboljšav ter osebne odgovornosti.

Vsak vodstveni človek mora imeti po dva nadzornika, ker se naloge ne izvajajo tako, kot se postavijo na papir. To je pa vprašanje sposobnosti posameznika ali odgovornosti. Naši vodstveni kadri od predelavcev navzgor niso podvrženi nobenim testom, ki naj bi pokazali napredek dela, sposobnost posameznikov. Nekateri, ki ne čutijo odgovornosti do samoizobraževanja, zato stagnirajo v celotnem tehnološko ekonomskem procesu. Mislim, da je to tudi eden važnih momentov, če hočemo kaj doseči.

je pripetila v generatorski postaji 1. maja 1966, in potrdil odgovor ustreznih strokovnih služb podjetja o ukrepih, ki so bili ali pa še bodo storjeni za izboljšanje varnosti pri delu v energetskem obratu.

Na predlog komercialnega sektorja je delavski svet v smislu predpisov o deviznem poslovanju odobril bonifikacijo švedski tvrdki A. B. Finnboda Varf v znesku 800 Skr.

-et

Mogoče iščemo preveč napak pri raznih ponovčarjih, pomočnikih, livarjih, vse premalo pa pri glavnih nosilcih proizvodnje, saj bi ti morali vzgojiti fizičnega delavca, tako da bi pravilno delal. Če pa tega noče, je treba na važna delovna mesta postaviti druge, ki so voljni to zahtevo sprejeti in spraviti v tek življenja. Takšna borba za izboljšanje ekonomike poslovanja je nujna, če želimo doseči napredek.

Inženirji in vsi vodstveni kadri jeklarne moramo biti nenehno na terenu, moramo znati videti napake, ne pa jih mirno, slepo pustiti mimo. Dokler pogojev, ki jih v tehnologiji in ekonomiki zahtevamo, nismo dosegli, ne bomo imeli časa za lastno nadaljnjo izobrazbo. Ko pa smo na terenu dosegli, da se predpisana tehnologija izvaja, bo naša bodoča naloga lažja, saj bomo proces samo še kontrolirali in naprej razvijali. To pa naj bi bil naš cilj. Tisti, ki vodi in kontrolira delo, mora imeti občutek za pravočasno odstranjevanje vseh napak že v medfazi, to pa pomeni biti sposoben, dobro poznati tehnologijo in hoditi po terenu z odprtimi očmi.

Dalje mislim, da je potrebno uvesti v samih obratih analizo dela posameznikov in ocenjevati njihovo sposobnost, in če kdo ne pokaže v določenem roku nobenega napredka ali nobene samoiniciativnosti, pač ne bi smel ostati na odgovornem položaju.

Temeljito je treba pretehtati sposobnosti mojstra, predelavcev, tehnologov in sploh vodstvenega kadra, upoštevati ponekod potrebo po rošadah, ker se že vidi, da nekateri le niso sposobni opravljati več te

zahtevne naloge, katero nam danes družba nalaga. Vsi inženirji se moramo bolj poglobiti v bistvo problema, temeljito poznati procese, stalno iskati napredek, sicer je tudi tu problematičen obstanek na položaju.

Zahteve bodo vedno večje, mi moramo pričeti drugače gledati na stroške in kvaliteto, delati moramo kvalitetno s povprečno sigurnostjo, ne občasno (slučajno), to je glavna zahteva, ki se postavlja vodstvenim kadrom.

Rezultate dela je potrebno vrednotiti in tako ugotavljati sposobnost posameznikov.

Izogibajmo se gesla »napad je najboljša obramba«, ker če ga uporabljamo, izgublamo preveč energije za obrambo lastnih napak ter skušamo svoje slabosti vsiljevati nadrejenim ali nasprotno. To se v praksi preveč pogosto dogaja. Popolnoma napačno je, če mislimo, da smo nedotakljivi; priznajmo napake, če smo jih res zagrešili.

Krenimo torej v borbo za cilj ekonomičnejših dosežkov, analizirajmo napake in visoko lastno ceno proizvodov, ukrepajmo vsi na vseh področjih. Doseči moramo v najkrajšem času vidnejše napredke v izplenu, znižanju izmečka, znižanju lastne cene proizvoda.

Več se je treba zanimati za ekonomiko, delati strokovnejše, sicer zastoj iščemo napredek. Mislim, da je to edina pot, sicer bodo morali nekateri nujno odpasti, na njihova mesta pa priti drugi, bolj sposobni kadri. Zavedajmo se, da nihče od nas ni nenadomestljiv.

Milan Dobovišek, dipl. inž.

Ali bo dovolj pitne vode za Ravne

Na Ravnah rastejo hiše kot gobe po dežju, ljudi je vedno več in s tem tudi večje potrebe po pitni vodi. Pogosto slišimo pritožbe o pomanjkanju vode. Največkrat se to pojavlja pri stanovalcih na Javorniku in v stolpnica na Čečovju, torej v stanovanjih, ki so na višjih legah.

In kako bo čez 5, 10 in 30 let? Ali je v bližnji okolici dovolj talne vode, ali bo res treba napeljati 18 kilometrov dolg vodovod iz Mežice? Tam bi lahko zajezili potok Šumc, ki ima dovolj vode tudi v najbolj sušnih dneh. Investicije za takšen vodovod segajo čez več sto milijonov S din.

O tem problemu je bilo veliko razpravljanja zadnji dve leti, in to od raznih hišnih svetov do občinske skupščine. Tudi urbanisti so bili v zadregi, saj morajo pri izdelavi načrtov urbanizacije krajev upoštevati tudi oskrbovanje s pitno vodo in zaščito področij podtalnice. Urbanistični načrti se delajo za tridesetletno obdobje. Poraba vode na posameznika se veča tudi z izboljšanjem standarda in višanjem kulturne ravni meščanov.

Sklad za potrebe komunalne dejavnosti se je lotil dela takoj spomladi lanskega leta. Najprej je ugotovil, kje in v kakšnem stanju so obstoječi studenci. Dva sta ob potoku Suha za Čečovjem, vendar sta tako blizu drug drugega, da si vodo »kradeta« — priliv vode je majhen. Tretji studenec je v Dobji vasi, kakšnih 100 metrov zahodno od tovarniške ograje in ravno toliko od

ceste Ravne—Prevalje proti Meži. Četrti in največji studenec pa ima železarna Ravne, in sicer na zahodnem delu med jeklovlekom in Mežo. Ugotovil je tudi, da je dolina Meže pokrita s slojem naplavinkega zemljišča, ki vsebuje mnogo peska in prod in je torej tu največji rezervoar, kar se tiče lokalnih virov pitne vode.

Ta služba je naročila v laboratoriju za komunalno hidrotehniko pri višji tehniški šoli Maribor raziskavo tega področja s sledečo nalogo: ugotoviti izdatnost podtalnice v dolini Meže med Ravnam in Prevaljami v namenom, da dobimo dokončen odgovor na vprašanje, ali je mogoče v bodoče še reševati vprašanje preskrbe z vodo Raven z lokalnimi vodnimi viri ali pa je že v sedanjih fazi nujna preusmeritev na skupinski vodovod Mežiške doline z zajetjem izvira Šumca nad Mežico. Raziskave, ki jih je ta laboratorij izvedel, so pokazale, da znaša izdatnost podtalnice na raziskovanem področju ca. 90 litrov na sekundo. Z dodatnimi posegi v hidrološki režim podtalnice (umetno napajanje podtalnice) pa je možno povečati izdatnost na 150 litrov na sekundo.

Kot je razvidno, je vode več kot dovolj za prihodnjih 30 let. Pri tem pa je postavljen med drugim važen pogoj, namreč to področje je treba zaščititi pred gradbenimi in drugimi posegi, ki bi lahko škodili kakovosti podtalne vode. Dnevna poraba vode v mestih se računa od 200 do 300 li-

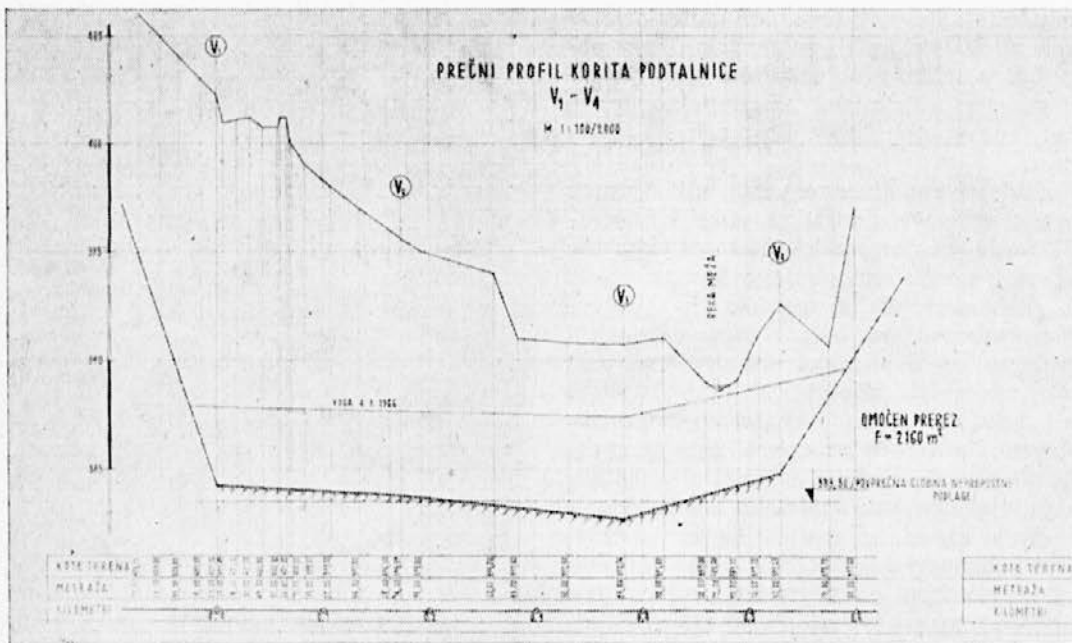
Graščine naše dobe

trov na prebivalca. 90 litrov na sekundo je 7776 kubičnih metrov na dan, kar bi zadoščalo za 26.000 do 30.000 prebivalcev. Ako računamo s količino 150 litrov na sekundo in porabo 300 litrov na prebivalca, bo vode dovolj za 43.000 prebivalcev.

Sedaj pa še pogledjmo, kje in kakšno je to raziskano področje, kako so ga raziskovali in še, kakšni so podrobnejši zaključki teh raziskav.

Napravili so 11 geoloških vrtin, da bi ugotovili oblikovanost neprepustne podlage, močnost vodonosnega sloja in padec ter smer toka podtalnice. Vrtine so označili z V₁, V₂, V₃ itd. Z vrtinami V₁ do V₄ so dobili prečni profil korita podtalnice (glej sliko 1). Prva vrtina je med trafo postajo Ravne in servisom AMD, druga blizu občinskega studenca, ostali dve pa ob Meži. Vrtine od V₅ do V₈ so bile tudi zvrtnane v smeri, pravokotni na Mežo, vendar 850 metrov zahodno od prve linije. Ta profil je med kapelico, kjer so začeli graditi strnjeno naselje Dobja vas, in med železniško progo. Širina korita je ca. 600 metrov, kar je razvidno tudi s slike 1. Ostale tri vrtine pa so napravili po sredini doline v smeri, vzporedni z Mežo, s čimer so dobili podolžni profil korita podtalnice. Kakšen je sestav zemljišča pri vrtini 3, je razvidno iz slike 2. Vsaka vrtina ima svoj tako imenovani geoteknični profil, kar pomeni, da so sloji posameznih vrst zemljin debelejši ali tanjši. Povsod je dno sivi lapor kot neprepustni sloj. Z opisanimi vrtinami so dobili dovolj natančne podatke za ocenitev izdatnosti podtalnice na tem področju. Neprepustna podlaga ima paralelen padec s terenom, in sicer 7‰ vzporedno s tokom Meže. Močnost pa je znašala 5,20 metra v času meritev (pri vrtini V₃ je 5,80 metra). V času meritev so črpalke v vodnjaku tovarne neprekinjeno črpale vodo v količini 70 litrov na sekundo.

Z opazovanjem gladin podtalnice v opisanih vrtinah (cevi so pustili v zemlji) in z zasledovanjem depresijske črte v vrtinah blizu vodnjaka in v samem vodnjaku ter z registriranjem črpanih količin vode so poleg že opisanih podatkov o legi neprepustne podlage dobili vse elemente, potrebne za preračun izdatnosti vodonosnega sloja. Treba je pripomniti, da ima studenec železarne odlično lego glede na prečni

Slika 1

profil korita in smeri toka podtalnice. Izračunali so koeficient prepustnosti vodonosnega sloja, in sicer enkrat, če je višina vode 5,20 metra, in drugič, če je 6 metrov. Dobili so za $H = 5,20$ srednjo vrednost koeficienta $K_{sr} = 0,00705$ m/sek, za $H = 6,00$ m pa $K_{sr} = 0,0055$ m/sek.

Nadalje so izračunali dinamične rezerve vodonosnega sloja na podlagi karakterističnega prečnega profila V_5-V_8 korita podtalnice, njegovega omočenega prereza in padca gladine podtalnice.

Omočeni prerez znaša $F = 2340$ m², hidravlični padec $J = 7$ ‰.

Pretok talne vode se izračuna po formuli:

$$Q = K \times J \times F$$

$$Q = 0,0055 \times 0,007 \times 2340 = 0,090 \text{ m}^3/\text{sek}$$

$$Q = 0,00705 \times 0,007 \times 2340 = 0,115 \text{ m}^3/\text{sek}$$

Torej so dinamične rezerve 90 do 115 litrov na sekundo. Potem so še določili maksimalno možno izkoriščanje vodonosnega sloja. Obstaja namreč možnost umetne infiltracije površinske vode v podtalnico, in sicer iz Meže ali iz gravitacijskega vodovoda Prevalje—Ravne. Kot je znano, je železarna dala zgraditi zaježitev na izstopu podzemnega rova na Prevaljah, po katerem izteka voda iz rudnika Mežica, od tam pa vodovod v železarno. Vodovod sestavljata dve cevi 600 mm premera, in sta speljani pod zemljo po sredini raziskovanega področja. Voda iz Meže skoraj ne pride v poštev, ker vsebuje trikrat več svinca, kot je dopustno za pitno vodo. Mesto infiltracije bi bilo 400 metrov pred vodnjakom. Izračunali so, da bi s tem povečali izdatnost podtalnice na 120 do 150 litrov na sekundo. Ker so imeli dovolj podatkov na razpolago, so teoretično ugotovili hitrost gibanja infiltrirane vode do vodnjaka. Ta znaša 0,0003 do 0,00037 metra na sekundo, (prava polževa brzina) in bi trajalo potovanje te vode tistih 400 metrov 12,5 do 15,5 dni. Infiltracija bi prišla v poštev v sušnih obdobjih, zato bi bilo potrebno zasledovanje nihanja podtalnice zaradi pravočasnega pričetka infiltracije.

Sklad za potrebe komunalne dejavnosti Ravne s temi ugotovitvami ni zaključil svojega raziskovalnega dela. Pokazala se je

še ena možnost oskrbovanja s pitno vodo, in sicer iz Kotelj. Res je voda v dolini Meže najbližja, vendar je neugodno, ker jo je treba črpati, pogon in vzdrževanje črpalk za stane.

Rudnik Mežica je opravljal pred kakšnimi 16. leti poskusno vrtanje nad Kotljami na pobočju Kozarnice. Izkopali so nekaj kilometrov rogov v dveh horizontih na nadmorski višini 560 do 590 metrov. Imeli so precejšnje težave z večjimi količinami podtalne vode; v obratovanju so bile črpalke kapacitete 50 litrov na sekundo. V bližini tega območja je še več izvirov. Ako bi to vodo zajeli in speljali ca. 8 kilometrov dolg vodovod do Raven, bi voda pritekala gravitacijsko, ker imajo Ravne nižjo lego (380 do 400 metrov nadmorske višine).

Rudnik Mežica je že dal svoj načelni pristanek, sklad je tudi navezal stike z Inštitutom Boris Kidrič in VTS Maribor zaradi podrobnejših raziskav tistega področja. Seveda bi bile investicije takšne zaježitve in vodovoda dosti dražje, toda počakajmo do prihodnjega leta na končne rezultate raziskav in študij.

Izgradnja enega ali drugega sistema bo nato trajala še kakšno leto. Do takrat bo manjko pitne vode krit s pomočjo tovarniškega vodnjaka, ki je že povezan z občinskim omrežjem. Črpalke v tem vodnjaku se vklopljajo po potrebi, za kar skrbi vodstvo komunalnega podjetja Ravne, pod katerega spada celotno vodovodno omrežje mesta Ravne.

T. V.

PADLIM

Kličem v grobove
vam, mrliči sredi zvezd,
vam, visokim nekdanj do neba,
zdaj nesmrtnim sredi ruše črne.
Padli ste,
a mi živimo
z življenjem vašim.
Pesem bi vam zapel,
vem, dobil bi le odmev,
zato bom morilce
tiho, prav tiho preklel.

Andrej Dobovišek

VSE DOBRO O ŽENSKAH

Lepa in čednostna žena izžareva najbolj popolno skladnost na svetu. V njej so vrednosti obeh spolov.

La Bruyère

Tudi tisto življenje, ki je polno največjih uspehov, je brez smotra, če ne vključuje tudi žene.

O'Neill

Dekle je pravljica knjiga, ki je še nisimo prebrali.

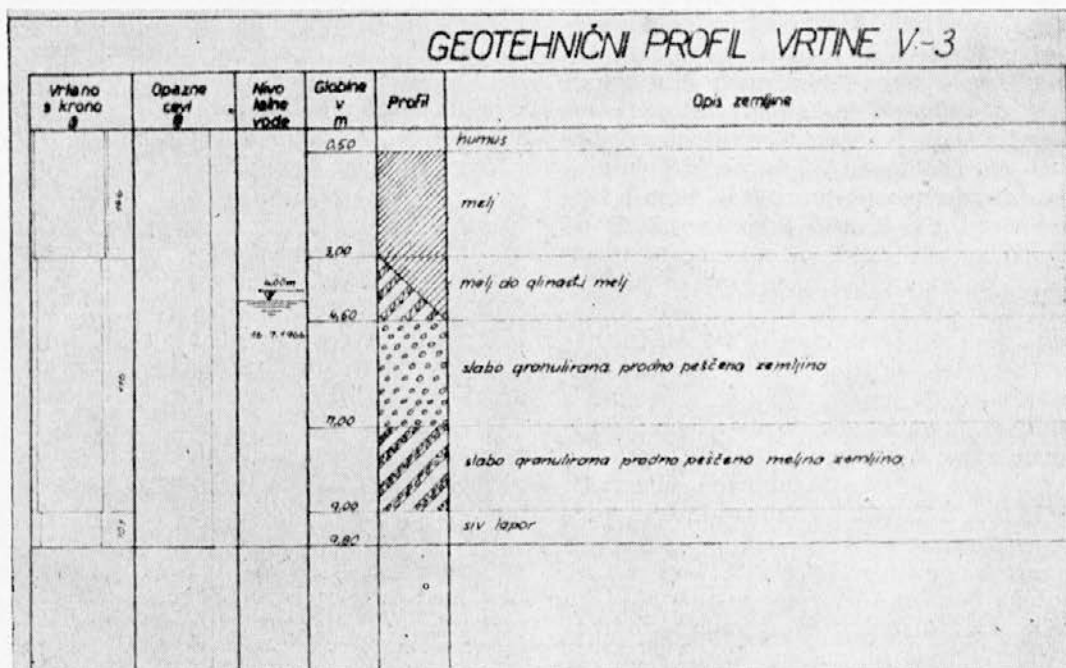
Francois Mauriac

Žene so dejansko varovalke človeškega rodu. Moški so razsipneži, pustolovci in kvartopirci in se morajo zahvaliti prav ženam za svoj obstanek.

Jack London

Žena — to je glasba življenja.

Richard Wagner

Slika 2

SKLEPI UPRAVNEGA ODBORA

Na sejah meseca julija se je upravni odbor največ zadržal na pripravi materiala dnevnega reda in predlogov za zasedanja delavskega sveta podjetja. Posebna seja pa je bila namenjena tudi problemu zaposlovanja delovnih invalidov.

Pri oblikovanju predloga dnevnega reda in materiala za delavski svet se je upravni odbor dalj časa zadržal ob predlogih komisije za osebne dohodke za dopolnitev pravilnika o delitvi OD, kodeksa del in premijskega pravilnika. Upravni odbor se z vsemi predlogi in dopolnitvami v celoti ni strinjal, zato je delavskemu svetu posredoval nekatera svoja mnenja in dodatne predloge. Dalj časa se je upravni odbor zadržal pri predlogih za povišanje ocen zaposlenih na delovnih mestih s stalno oceno. Menil je, da v sedanji situaciji ni možno ločeno reševati posameznih primerov delitve in oblikovanja osebnih dohodkov. Ugotovljeno je bilo, da je problem oblikovanja in delitve osebnih dohodkov med nami stalno prisoten, da o njem izrekamo svoja mnenja, dajemo predloge in iščemo najustrežnejše rešitve. Problem delitve OD lahko delimo v tri skupine, in to:

— ugotavljanje pripadajočih sredstev OD za celo podjetje,

— ugotavljanje pripadajočih sredstev OD za obrate in

— razdelitev sredstev OD za posameznike.

Pravilnik o delitvi dohodka določa, da se sredstva za OD izračunajo iz dohodka po stopnji, ki jo določi DSP za letnim gospodarskim načrtom. Za prvo polletje letošnjega leta je bila ta stopnja določena v višini 70% za bruto osebne dohodke in 30% za sklade, za drugo polletje pa je določena v višini 75% od dohodka za bruto OD in 25% za sklade. Global OD je tako odvisen od višine doseženega dohodka in odstotka delitve dohodka med OD in skladi. Akontacija, ki jo izplačujemo, praviloma ne bi smela biti večja od zneska, ki ga predvidevamo, da ga bomo dobili iz sredstev iz dohodka. V nasprotnem primeru izplačamo že nekaj, česar nimamo. Zato se mora delovna skupnost kot dober gospodar presodno odločiti, kateri del dohodka bomo namenili za OD in kateri del za sklade. Običajno bo v konjunkturi odstotek dohodka za OD nižji in bo ostalo na razpolago več za sklade oziroma obratno. Je to stvar poslovne odločitve, ki jo organi upravljanja sprejmejo v posamezni konkretni situaciji.

S pravilnikom o delitvi dohodka je problem delitve sredstev med obrate rešen le zasilno. Boljša rešitev se pričakuje z uvedbo obračuna po planskih cenah. V sedanjem sistemu razdelitve sredstev OD med obrate se upošteva dosežena produktivnost, in sicer tako, da pripada obratu, ki doseže višjo realizacijo z manjšim številom zaposlenih, večji povprečni OD na zaposlenega. Z enotami, ki si jih posameznik pridobi z opravljenim delom v določenem obračunskem obdobju ali pa mu je priznana določena števila enot, je udeležen pri razdelitvi sredstev za OD. Tako pridobljene enote pa se povečajo še po drugih merilih (dodatek za stalnost, nočno delo ipd.). Sredstva za mesečne akontacije OD se določajo na podlagi dosežene ekstenne realizacije. Na osnovi realizacije in števila zaposlenih se izračuna vrednost enote. Razlika med pripadajočimi OD in izplačanimi OD na osnovi števila in vrednosti enote je ostanek. Če je izplačanih enot preveč, ostanka ni ali pa izplačamo celo več, kot obratu pripada. Vsota vseh izplačanih OD na osnovi in vrednosti enote ne sme presegati sredstev, izračunanih na osnovi realizacije ob koncu vsakega meseca. Zato je razumljivo, da ima vsak zaposleni dvojen interes:

— da pridobi čim večje število enot, in

— da se doseže čim večja vrednost enote.

Število enot in vrednost enote sta med seboj odvisna. Če pridobimo večje število enot, ne da bi ustrezno povečali tudi realizacijo in dohodek, je nujno, da je vrednost enote nižja ali nasprotno. Iz tega sledi, da se število enot večati le skladno z večanjem realizacije in dohodka, če hočemo obdržati isto vrednost. Naša prizadevanja bi zato morala biti usmer-

jena v to, da se postavijo taka merila, da bomo zagotovili istočasno večanje realizacije in dohodka. Če se število enot posameznika poveča s povečanjem osnovne cene, se zaradi tega ni povečala realizacija, zmanjša pa se vrednost točk. Na večanje realizacije in dohodka vpliva le višje doseganje realno postavljenih normativov, ne pa višina analitskih ocen. Brez dvoma pa je laže za to pridobiti si višjo oceno, kot pa doseči večji normativ. Prav zaradi navedenega je v naši železarni že načeta akcija za ponovno ocenitev delovnih mest. Ocenjevanje delovnih mest in del pa je razmeroma obsežno in zahtevno opravilo, ki zahteva, da se delo opravi po določeni metodi in tehniki, zato zahteva veliko časa. Posamezne faze ocenjevanja dela naj bi bile naslednje:

— predpriprava za ocenjevanje delovnih mest in del,

— opisovanje in analiziranje delovnega mesta in del,

— prireditev ustrezne metodologije za ocenjevanje,

— ocenjevanje dela in delovnih mest.

Med priprave spada ureditev vrste problemov, ki so večkrat zaključena enota in predstavljajo samostojne delovne naloge. Ocenjevanje delovnih mest in del predpostavlja urejenost, razmejitev nalog in pristojnosti med posameznimi službami in delovnimi mesti ter ureditev kodeksov del. Vse to pa zahteva analizo in ureditev organizacije, pa tudi tehnično tehnoloških problemov podjetja. Če tega ne uredimo, tvegamo, da se bodo neurejeni problemi pokazali v času ocenjevanja, kar lahko povzroči določena gibanja in odstopanja. Več je tega, več je verjetnosti, da rezultati ne bodo taki, kot si sicer želimo. V naši železarni vsega tega ne bo treba delati na novo, bo pa nujno, da se določene zadeve v zvezi z organizacijsko shemo in razdelitvijo nalog uredijo, še preden se preide k ocenjevanju. Za ocenjevanje si moramo izbrati eno izmed znanih metod in jo prilagoditi za naše podjetje. Še preden bi metodo osvojili, jo moramo preizkusiti na določenem številu delovnih mest in ugotoviti njeno realnost in uporabnost.

Čeprav bomo uspeli ocene izdelati po opisanem postopku, je treba računati na določene ugovore, ki so včasih lahko utemeljeni, včasih pa lahko izvirajo tudi iz osebnih koristi. Pri tem je seveda upoštevati, da je tudi najboljša ocena še vedno le samo ocena, in da bi morebiti lahko bila tudi drugačna. Toda temu se ne da izogniti, ker drugačnega načina določanja osnov za tako število zaposlenih zaenkrat ne poznamo. Verjetno z lastnimi strokovnimi delavci v podjetju ne bo mogoče izdelati analitske ocene po prej naštetih načelih, ker je za to treba imeti določene izkušnje in prijeme. Znano pa je tudi, da vsi raje bolj zaupamo zunanjim sodelavcem. Z izvedbo nove ocene pa je treba računati, da se bo število enot povečalo za določen odstotek. To izvedbo nove ocene, da se bo pri istih sredstvih zmanjšala vrednost enote ali pa bo potrebno dobiti nova dodatna sredstva. V današnji situaciji, ko pri sedanjem razmerju delitve dohodka ne moremo več obdržati vrednosti enote niti na isti višini, je treba razmišljati o možnosti uveljavitve novih ocen v bližnji prihodnosti. K ureditvi nekaterih problemov, ki vplivajo na notranjo delitve OD, se je že pristopilo. Z zavodom za produktivnost dela v Ljubljani se je pričelo sistematično urejati normiranje v proizvodnih obratih, pristopilo pa se je tudi k ureditvi normiranja v vzdrževalnih obratih. Današnji sistem premiranja organizatorjev proizvodnje se dopolnjuje in razvija naprej. Težave pa nastopajo, ker normativi zaradi nestalne in preveč heterogene proizvodnje niso vedno ustrezni. Za delavce s stalno oceno bo treba izdelati ustrezen sistem osebne ocene. Ni namreč vseeno, če dobita dva delavca, zaposlena na istem delovnem mestu, od katerih je eden sposoben in prizadeven, drugi pa ne, enako število obračunskih enot, pa čeprav imata oba enako izobrazbo in prakso. Pri sistemu osebnih ocen se bi pomagati s testi znanja, ki pa

jih žal zaenkrat za vse profile zaposlenih še ne obvladamo.

Na osnovi takih ugotovitev in mnenja je upravni odbor prišel do zaključka, da sedanji sistem delitve OD pri vsakodnevni uporabi kaže določen problem. Vzroki zanj so različni. Bolj se kažejo takrat, kadar se realni OD znižajo, manj pa jih je slišati tedaj, če je rast realnih OD zagotovljena. Zato je naravno, da je ob nizkih osebnih dohodkih pričakovati težnjo po njihovem povečanju po najkrajši in najsigurnejši poti — s povečanjem osnovnega števila enot. Tako povečanje pa ob dejstvu, da se realizacija in dohodek istočasno ne povečujeta, nujno gre na škodo ostalih zaposlenih. Za ureditev celotnega sistema delitve je zato potrebno:

— da se stalno odpravljajo problemi, ki povzročajo odklone v delitvi osebnih dohodkov;

— da se pripravljajo material za izvršitev nove analitske ocene, ki se naj opravi ob primernem času. Za izvršitev tega dela je pridobiti zunanega sodelavca, ki bo nudil potrebno strokovno pomoč;

— dokler se razmere, ki onemogočajo izplačevanje OD, predvidenih s planom, ne uredijo, ni možno ločeno reševati posameznih primerov delitve in oblikovanja osebnih dohodkov. Zato je treba predlagati delavskemu svetu, da se zapora za spremembo že zasedenih delovnih mest s stalno oceno podaljša do konca letošnjega leta.

Upravni odbor se je seznanil s problematiko zaposlovanja in razporeditve naših delovnih invalidov. Nastala situacija v železarni, ki je posledica zmanjšane obsega proizvodnje, delno prevelikega števila zaposlenih in porasta števila delovnih invalidov, pa zaposlitev delovnih invalidov še bolj otežuje. Problem otežuje še dejstvo, da imamo na delovnih mestih, ki so določena za delovne invalide, sedaj zaposlene zdrave delavce, ki so sposobni opravljati tudi ostala dela. Po podatkih kadrovskega oddelka imamo trenutno v železarni 189 delovnih invalidov. Največ delovnih invalidov je nastalo v čistilnici ter topilnici in kovačnici. Po vzrokih nastanka invalidnosti so na prvem mestu obolenja dihal in obolenja zaradi silikoze. Sledijo pa invalidnosti, nastale kot posledica telesnih okvar in poškodb pri delu, medtem ko so ostale skupine bolezni pri sedanjem številu primerov delovnih invalidov zastopane v manjšem številu. Največ delovnih invalidov ali 114 je v starostni dobi od 30 do 45 let. Razen delovnih invalidov pa imamo v železarni še precej zaposlenih, ki zaradi starosti in izčrpanosti ne morejo opravljati vseh del in so zato bili ali pa naj bi bili premeščeni na druga dela. Vse to in pa dejstvo, da se število delovnih invalidov veča, narekuje potrebo, da je k ureditvi tega problema pristopiti načrtno. V razpravi je bilo ugotovljeno, da je odstotek obratnih nezdov v naši železarni sicer relativno nizek, da pa so delovne nezdove težje narave. Prevladalo je mnenje, da nam predpisi ne onemogočajo zaposliti delovne invalide na delovnih mestih, ki so za njih določena, temveč da moramo v železarni najprej ugotoviti, katera so ta delovna mesta. To pa pomeni, da bomo morali v železarni najprej izvesti sistematično delovnih mest in v okviru te ugotovitve, na katerih delovnih mestih bi delovne invalide lahko zaposlili. Šele potem, ko bo to urejeno, bo treba z delom nadaljevati in ugotoviti, s kakšno stopnjo invalidnosti so na posameznih delovnih mestih lahko zaposleni oziroma za kakšna dela morajo biti usposobljeni. Nekateri so ob ugotovitvi, da je določeno število delovnih invalidov še relativno mladih, mnenja, da bi morali iskati več možnosti za njihovo prekvalifikacijo in usposobitev za dela na drugih delovnih mestih. Nakazana je bila tudi možnost rešitve problema zaposlitve delovnih invalidov z osnovanjem posebne delavnice. Vendar je bilo ugotovljeno, da pri tem ne nastopa samo vprašanje prostora, temveč tudi njegove opremljenosti in končno proizvodnega programa. Upravni odbor je bil opozorjen tudi na težave, ki nastopajo pri delovnih invalidih, ki jim je odobren skrajšan delovni čas. Ti navadno želijo, da bi bili za-

posleni na svojih prejšnjih delovnih mestih, kar pa navadno zaradi skrajšanega delovnega časa ni vedno mogoče.

Zaradi njihovega števila delovnih invalidov ni mogoče zaposliti samo v obratih 117. p. n. n. n., temveč bodo morali vprašanje njihove zaposlitve pričeti intenzivneje reševati tudi ostali obrati. So pa v podjetju tudi primeri, da je delovni invalid zaposlen na delovnem mestu, na katerem je sposoben dosežati normalen delovni učinek, pa tega zaradi premajhnega prizadevanja ne dosega. Po obravnavi nakazanega problema in v razpravi iznesenih mnenj je upravni odbor prišel do zaključka, da bo treba vprašanje pravilne zaposlitve in razporeditve delovnih invalidov pričeti v železarni intenzivneje reševati, in da je doslej na tem področju bilo premalo storjenega. Upoštevajoč tako ugotovitev je zato sklenil:

— Kadrovski oddelek mora v sodelovanju z oddelkom za organizacijo in študij dela do 1. 11. 1967 izdelati sistematizacijo delovnih mest in ugotoviti, na katerih so lahko zaposleni delovni invalidi. Ko bo opravljena ta naloga, je na tem problemu nadaljevati z delom in ugotoviti, s kakšno stopnjo invalidnosti so na posameznih delovnih mestih delovni invalidi lahko zaposleni oziroma za kakšna dela morajo biti usposobljeni. K izvršitvi te zadolžitve lahko kadrovski oddelek pritegne tudi ostale strokovne službe podjetja in zdravnika obratne ambulante.

— Za delovne invalide je poskušati poiskati in ugotoviti možnost stimulacije za boljše delo. V primeru, da je delovni invalid zaposlen na delovnem mestu, na katerem je sposoben dosežati normalen delovni učinek, pa ga ne dosega, je treba tudi od njega zahtevati izpolnjevanje delovnih dolžnosti.

Z ostalih področij dela in poslovanja podjetja pa je upravni odbor na sejah meseca julija sprejel naslednje zaključke:

— Kadrovski oddelek je seznanil upravni odbor s problematiko, ki se pojavlja v zvezi s ponovno zaposlitvijo naših bivših delavcev, ki so odšli na delo v inozemstvo, pa se sedaj vračajo in bi se želeli ponovno zaposliti v naši železarni. Upravni odbor meni, da se teh ljudi praviloma, predvsem pa v sedanji situaciji, naj ne sprejema nazaj v železarno. Ker pa so med njimi tudi strokovno sposobni delavci, ki bi jih posamezni obrati potrebovali, je bilo zato odločeno, da mora komisija za kadre in delovna razmerja vsak primer zaposlitve povratnika posebej obravnavati. Pred obravnavo se je treba predhodno posvetovati z vodstvom obrata, v katerem je bil povratnik prej zaposlen, ter na podlagi skupnega dogovora in zaključka odločiti o njegovem morebitnem sprejemu v železarno.

— Na predlog komisije za kadre in delovna razmerja je bilo odobreno, da se v železarni

zaposlenemu Ivanu Hanjžetu povrne polovica stroškov šolnine za čas šolanja na kovinarskem šolskem centru v Mariboru.

— Odobreno je bilo, da naša železarna plača pripadajoči prispevek za zobozdravstvene storitve tovarišu Avgustu Fužirju, zaposlenemu v kovačnici. Prizadeti je v železarni utrpel delovno nezgodo, pri kateri je izgubil štiri zobe, in so zobozdravstvene storitve, ki mu jih opravlja zobna ambulanta na Ravnah, posledica te delovne nezgode.

— Ugodeno je bilo prošnji Društva upokojencev Ravne na Koroškem in odobreno, da lahko njihovi člani, ki so bili pred upokojitvijo zaposleni v naši železarni, tudi letos od 5. 9. 1967 dalje letujejo v našem počitniškem domu v Portorožu pod pogoji, ki veljajo za člane delovne skupnosti. Odobrena ugodnost velja tudi za njihove družinske člane.

— Na predlog obratovodstva elektromonta je bila za uspešno in požrtvovalno delo, ki sta ga izven rednega delovnega časa opravila pri delih in poskusnem obratovanju nove valjarne, v smislu 56. člena pravilnika o delitvi OD odobrena enkratna nagrada, in sicer Karlu Erženičniku v višini 600 N din in Pavlu Cesarju v višini 400 N din.

— Odobreno je bilo, da naša železarna prevzame sopokroviteljstvo nad proslavo 30. obletnice obstoja nogometnega kluba na Ravnah. Za kritje stroškov proslave, pogostitev in nabavo pokala naša železarna kot sopokrovitelj prispeva enkratno dotacijo v znesku 150.000 S din.

— Na predlog prometnega oddelka se je šoferju osebnega avtomobila Ivanu Podržavniku za naslednje obdobje odobrilo 5 avstrijskih dnevnic, ki jih bo uporabil za prevoz domačih in ostalih službenih potnikov v to državo.

— Na obvestilo izobraževalnega centra Ravne na Koroškem, da je za že ustanovljeni oddelek tehniške srednje šole na Ravnah potreben sklep ustanovitelja, v katerem primeru nastopa naša železarna, je bilo odločeno, da se lahko izda začasen sklep, da naša železarna nastopa kot ustanovitelj STŠ — oddelka za odrasle na Ravnah. Kot ustanovitelj nastopa naša železarna samo do časa, da bodo sedanji dijaki, ki bodo v šolskem letu 1967/68 vpisani v drugi razred, končali z rednim šolanjem. Ustanoviteljska pravica je izdana s pogojem, da se na Ravnah dodatni oddelki ne ustanovljajo in da se vpis v že ustanovljeni oddelek lahko opravi po predhodnem pristanku naše železarne.

— Na podlagi ugotovitve komisije za racionalizacije ter mnenja vodstva topilnice je upravni odbor v smislu 49. člena pravilnika o delitvi osebnih dohodkov odklonil pritožbo v topilnici zaposlenega Jožeta Poberžnika zoper odločitev komisije za racionalizacije o

določitvi višine nagrade za njegov predlog izpopolnitve načina obzidave lijakov.

— Predlog, da bi se popisovalcem, ki bodo sodelovali pri izredni inventuri v sklopu TPO za opravljeno delo odobrilo plačilo nadur, je upravni odbor načelno osvojil, odločil pa je:

a) da morajo popisovalci za delo v pone-

deljek, 3. 7., izkoristiti pripadajočo prosto soboto v mesecu juliju;

b) za delo v nedeljo, 2. 7., in torek, 4. 7., pa je treba predložiti seznam delavcev, ki so sodelovali pri inventuri. Seznam mora poleg popisovalcev vsebovati tudi podatke o številu za inventuro opravljenih nadur. Na osnovi zahtevanih podatkov bo upravni odbor o številu in odobritvi nadur odločal na eni izmed naslednjih sej.

— Na predlog uprave podjetja se je direktorju Gregorju Klančniku in Alojzu Breznikarju odobrilo 4-dnevno službeno potovanje v Bolgarijo. Ker bo potovanje opravljeno z osebnim avtomobilom železarne, je istočasno za isto obdobje v to državo bilo odobreno službeno potovanje tudi šoferju osebnega avtomobila Avgustu Krivogradu.

— Osvojen je bil predlog komisije za kadre in delovna razmerja, da je od našega štipendista Venčeslava Kopa treba zahtevati, da nam povrne štipendijo, ki jo je prejemal v času šolanja na srednji varilski šoli. Pri ugotovitvi zneska, ki ga mora vrniti, je treba upoštevati čas njegove zaposlitve v železarni. Upravni odbor je ugotovil, da je v njegovem primeru naša železarna izpolnila s pogodbo določene pogoje, zato ni razloga, da bi se mu štipendija lahko odpisala.

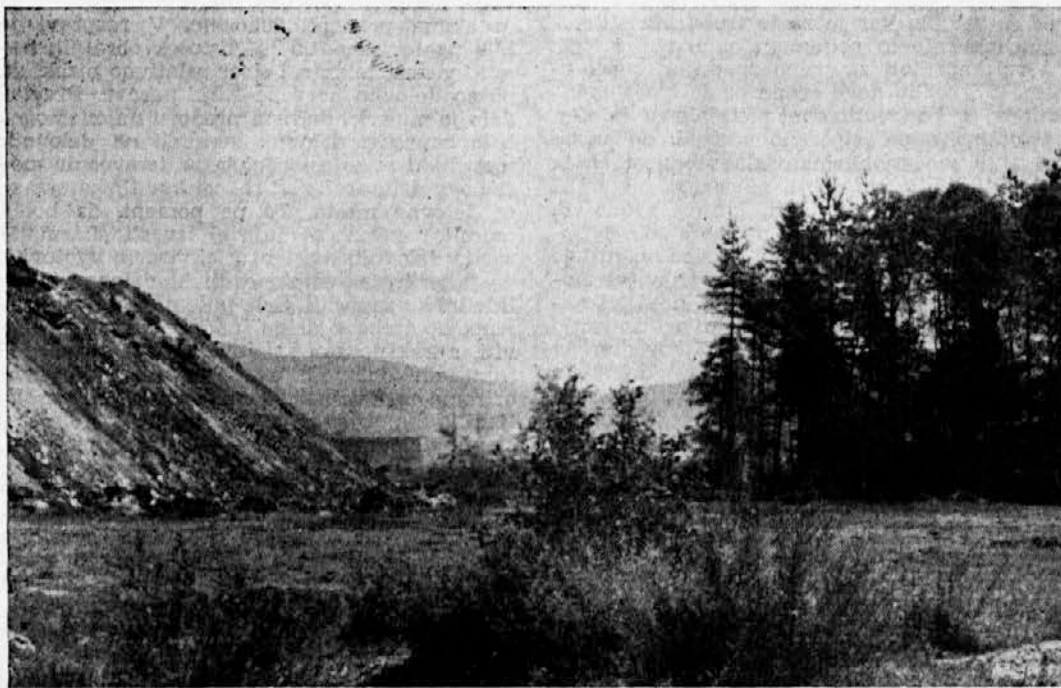
— Upravni odbor je izjemoma ugodil vlogi Društva upokojencev in odobril, da je treba zaposlene, ki so bili upokojeni pred letom 1954 in so bili 30 in več let neprekinjeno zaposleni v naši železarni ter doslej za jubilate dela še niso bili proglašeni, letos za jubilate dela proglašiti. Proglasitev se izvede ob priložnosti, ko si bodo upokojenci ogledali železarno. Upokojencem, ki se jih bo po teh kriterijih proglašilo za jubilate dela, se dodeli diploma in značka ter praktično darilo v obliki ročne ure do zneska 20.000 S din.

— Odklonjena je bila vloga gasilskega društva naše železarne, da bi se njihovim članom, ki so v svojem prostem času obiskovali častniški tečaj, priznalo denarno nadomestilo v višini, ki bi približno ustrezalo številu ur tečaja. Pri odklonilnem stališču je upravni odbor poleg ostalih motivov upošteval še dejstvo, da imamo v železarni vrsto tečajev, ki jih obiskujejo zaposleni v svojem prostem času, vendar jim za te namene izgubljen prosti čas ne priznamo nadomestila osebnega dohodka.

— Upravni odbor je v smislu 122. člena pravilnika o medsebojnih delovnih razmerjih naše železarne kot za to pristojen organ zavrnil pritožbo v podjetju zaposlenega Jožeta Gnamuša zoper odločitev disciplinske komisije, da mora podjetju povrniti materialno škodo, ki jo je povzročil s protipravno prilažitvijo materiala. Ob obravnavi njegove pritožbe pa je upravni odbor ob upoštevanju težine kršitve delovne dolžnosti prišel do zaključka, da je bil pritožitelju izrečen preizkus vzgojni ukrep. Zato je v smislu 98. člena pravilnika o medsebojnih delovnih razmerjih naše železarne sklenil, da je predmet treba vrniti disciplinski komisiji z zahtevo, da obnovi postopek in mu izreče vzgojni ukrep, ki bo ustrezal stopnji kršitve delovne dolžnosti.

— Zaradi ozkega grla v ročni livarni sta bila v popoldanskem času za izvršitev določenih del dodatno dodeljena iz priprave dela Peter Ošlovnik in Franc Urbanč. Delo sta opravljala izven rednega delovnega časa. Zato je bilo odobreno, da se obema poleg rednih mesečnih OD za delo na delovnih mestih, ki jih zasedata, dodatno izplača še OD za delo, opravljeno v popoldanskem času v ročni livarni. OD se obema obračuna po ceniku del, določenem za delo, ki sta ga opravila.

— V zvezi s pismom, ki ga je Okrožno javno tožilstvo v Mariboru naslovilo na našo železarno v zvezi z delovno nezgodo v generatorski postaji, se sklone, da je z njegovo vsebino treba na naslednjem zasedanju seznaniti tudi DSP. Razen njegove vsebine je treba delavski svet seznaniti tudi z ukrepi, ki so že bili ali pa še bodo storjeni za izboljša-

»Zahodni rt« naše železarne

Janez Žnidar

ORGANIZACIJSKI BREVIR

O DOLŽNOSTI SEZNANJANJA

Vsak sodelavec večjega podjetja se stalno bori za informacije. Vsak bi rad vedel, kako poslujemo, vsak mora vedeti, kaj je v zvezi z njegovim delom pomembno.

Predstojnik je postavljen v posebno težak boj za pravilno informiranje. Čim višji je njegov položaj, tem večja je nevarnost, da bo od svojih sodelavcev nepopolno ali celo napačno informiran. Veliko sodelavcev se boji obremenjevati predstojnika z neprijetnimi sporočili. Nekateri resnico tudi nekoliko korigirajo, tako kot njim ustreza. Večina nima poguma, da bi korigirala napačna mnenja visokega predstojnika.

nje varstva pri delu v generatorski postaji. Poročilo pripravi obratovodja energetskega oddelka skupno z oddelkom za varstvo pri delu.

— Odobreno je bilo naknadno izplačilo ostanka OD tovarišici Metki Božank, ki je bila lani zaposlena v našem počitniškem domu v Portorožu. Ostanek ji doslej še ni bil izplačan zaradi tega, ker se je evidenčno vodila pri KK Fužinar in je obremenitev za refundacijo bila šele sedaj dostavljena.

— Na predlog komercialnega sektorja se je inž. Antonu Letonji odobrilo 4-dnevno službeno potovanje v Zahodno Nemčijo.

— Oddelek za organizacijo in študij dela je dostavil predlog za spremembo normativov za obračun premij. Predlog je bil utemeljen z ugotovitvijo, da so nekateri normativi postali nereálni, zaradi česar povzročajo nenormalna negativna ali pozitivna doseganja, zaradi česar bi jih kazalo spremeniti. Za vzdrževalne obrate se predlagajo spremembe normativov za zastoje zaradi remontov in stroške vzdrževanja, porabo energije na tono, planske cene energije in produktivnost. Zaradi uskladitev doseganja normativa z ostalimi normativi pa so se predlagale delne dopolnitve normativov tudi za TKR in ostale upravičence. Te spremembe so se nanašale na znižanje reklamacij, materialnih stroškov za celo podjetje, izplen, uspešnost prodaje nožev in zaloge dokončane proizvodnje. Upravni odbor je predlagano spremembo normativov za obračun premij potrdil z naslednjimi dopolnitvami: pri normativu zastojev zaradi remontov se ne upošteva celotno število ur remontov, temveč samo ure zastojev proizvodnih naprav in agregatov v času rednega obratovanja. Zato se po tem kriteriju za topilnico upošteva 70, za livarno 50, valjarno 200, kovačnico 250, termično obdelavo 30, mehansko obdelovalnico 200, vzmetarno 40, jeklovlek 20 in za vse podjetje 860 ur.

Pri zalogah nedokončane proizvodnje se sedanja količina 800 ton poveča za mesec junij in julij za 1600 ton, za mesec avgust in september na 2000 ton, za oktober in november na 2500 ton in mesec december na 3000 ton, s tem da se normativ po tem kriteriju začasno obračunava po krivulji merila 9. Pri zalogah dokončane proizvodnje je v bodoče pri tem kriteriju treba predpisati tudi čas obračanja zalog.

Odobrene spremembe normativov za obračun premij z zgoraj navedenimi dopolnitvami veljajo in se obračun po njih opravlja od 1. 6. 1967 dalje.

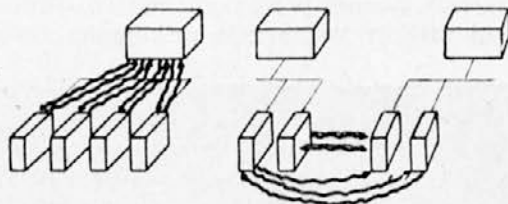
Poleg razprave o navedenih problemih in vprašanjih je upravni odbor obravnaval še razne vloge za odobritev izredno plačanega in neplačanega dopusta, za odkup raznega materiala in odobritev dolgoročnega kredita za gradnjo lastnih stanovanjskih hiš. O naštetih vlogah je upravni odbor odločal po lastni presoji in mnenju, vsi prosilci pa so o rešitvi vlog in prošnji bili osebno pismeno obveščeni.

-et

S premajhno odkritosrčnostjo pa težave niso odstranjene, temveč nasprotno, se še kopičijo. Napačno obveščen predstojnik se nagiba k napačnim odločitvam, zaradi katerih spet trpijo sodelavci.

Sodelavec želi biti pravočasno seznanjen z vsemi bistvenimi dogajanji. Ceni zaupanje, ki mu ga je izkazal predstojnik s takim seznanjanjem in ga poplača s še večjim interesom pri delu in s še večjim prizadevanjem. Pomanjkljivo seznanjanje vodi do govoričenja in vzbuja vtis, da predstojnik nekaj prikriva, bodisi ker želi iz osebne častihlepnosti obdržati vse zase ali pa, ker sodelavcem ne zaupa popolnoma.

Vsak sodelavec se mora zato potruditi, da dobljene informacije prenese naprej, in sicer kratko in stvarno, brez olepšav. Nihče nima veselja iskati iz dolgih poročil tisto najvažnejše, kar se da povedati v petih vrstah. Ta dolžnost seznanjanja pa se ne nanaša na razne govornice (»baje pravijo«), čenče in »poročila« o osebnih zadevah drugih sodelavcev. Čenčanje ni nikakršno seznanjanje. Kdor to dalje razširja, si jemlje ugled v očeh dostojnih ljudi, kar daje podporo osebnim razprtijam.

Med predstojnikom in sodelavci obstaja obojestransko dolžnost seznanjanja. Med različnimi oddelki so obojestranske informacije nujne povsod tam, kjer se naloge stikajo

Prav tako važno kot obojestransko seznanjanje predstojnika in sodelavcev je tudi horizontalno prenašanje informacij. Strokovni sodelavci različnih oddelkov, katerih naloge se stikajo ali ki morajo delati z roko v roki, so navezani na obojestranske informacije. Z njimi je skupno delo olajšano, dvotirnost in napake pa so odpravljene.

Zapomnimo si torej pravilo 5:

Na vseh instancah našega podjetja obstaja močna potreba po informacijah. Vsak sodelavec se mora potruditi, da svojega predstojnika kratko in jasno seznanji z vsemi pomembnimi dogodki. Predstojnik pa mora sodelavce seznaniti z vsem, o čemer morajo biti ti v okviru svojih nalog v podjetju seznanjeni. On skrbi za to, da dobijo tudi drugi oddelki informacije, ki jih zanimajo.

Za predstojnika se postavljajo naslednja vprašanja.

So moji sodelavci v resnici o vsem informirani, kar je zanje v skladu z njihovim položajem zanimivo? Ali mogoče njihovo pomanjkljivo zanimanje pomeni, da svoje ljudi nezadostno informiram? Sem sam od svojih sodelavcev zadostno in pravilno informiran? Zastraujem morda svoje resnicoljubne sodelavce, s tem da izlivam nanje svojo jezo zaradi neprijetnih novic, ki mi jih sporočajo? Pustim sodelavcem dovolj časa za pogovor? Jih mirno poslušam ali jih v pogovoru prekinjam? Ali sam informiram predstojnika v zadostni meri in pravilno? So moja obvestila stvarna in nentendenciozna?

Šrotnek dobiva novo podobo

O NADOMEŠČANJU

Ob odsotnosti ali bolezni predstojnika se normalno poslovanje ne sme ustaviti. Teškoče zadeve mora urediti namestnik. Ta pa mora biti sposoben in pooblaščen, da odloča v nujnih primerih v imenu predstojnika in da vodi sodelavce.

S prenosom nalog na namestnika morajo temu biti dane tudi ustrezne pristojnosti. To pa ne daje namestniku proste poti za samovoljne ukrepe; njegova naloga je bolj v tem, da dela v predstojnikovem duhu.

Predstojnik, tovariši in sodelavci morajo vedeti, kdo bo postavljen za namestnika. Temu bo naloga olajšana, če bo pravočasno seznanjen z nujnimi posli in nalogami, ki jih mora izvršiti.

Čim bolje je namestnik seznanjen z nalogami predstojnika, tem boljše bo potekalo nadomeščanje. Dober predstojnik ima tudi dobrega namestnika.

Biti namestnik ne pomeni opravljanje glavnih pisarniških del, temveč je to dodatna naloga, ki jo prizadevni sodelavec rad prevzame. Tudi če je predstojnik navzoč, se lahko razbremeni in prepusti nekatera dela namestniku, sam pa se istovčasno poprime novega dela.

S pomočjo nadomeščanja lahko izučujemo nove delovne moči za lastne ali druge oddelke, kar je za bodočnost podjetja zelo važno. Kdor mlajših moči ne »vleče za seboj«, ali se hoče delati nenadomestljivega, škoduje podjetju in tudi samemu sebi. So predstojniki, ki samo zato ne morejo napredovati, ker so navidezno nenadomestljivi na svojem delovnem mestu.

Zato velja pravilo 6:

Za vsako vodstveno delovno mesto ni nujen samo tisti, ki ga kot vodja zaseda, temveč tudi njegov namestnik. Namestnik mora biti tako vpeljan v delo in toliko na tekočem, da lahko vsak čas prevzame funkcijo tistega, ki delovno mesto zaseda.

Za predstojnika se postavlja naslednje vprašanje:

Je moje nadomeščanje urejeno? Ima namestnik dovolj pristojnosti med mojo od-

ČE SONCE PRIPEKA

Osvežilo

Letošnje poletje nam je res zelo naklonjeno in kam bi v tej pasji vročini drugam (seveda, če si doma in nimaš avtomobila, da bi se šel namakati npr. na Klopinski jezero) kot v naši kopališči. Na Ravnah smo postali pa res bogati, imamo kar dve kopališči in izbira, kam bi jo mahnil, včasih ni niti tako lahko.

Če sonce res zelo pripeka in če se hočeš tudi ohladiti, potem se verjetno odločiš za spodnje — letno kopališče. Tam sta pač sonce in zrak bolj poceni, saj za enkratno vstopnino lahko ostaneš za ograjo, dokler ne zaprejo. Imaš vse možnosti, da se v bazenu in zunaj njega pošteno razgiblješ. Travnati prostor ti dovoljuje, da se poskušaš tudi v odbojki in drugih igrah z žogo. Lahko igraš karte, kadiš, bereš in kupiš sladoleđ, skratka — si na dopustu. Le te salamenske muhe ti nagajajo. Čeprav so ženskega spola, nikakor nočejo biti moderne. Pri njih »mini« ne prevladuje. Prej bi rekel, da so vedno bolj »maksi«. In če te dobi taka »maksi« na muho, si včasih res prisiljen na neprosto voljno kopel.

Prav je, da opišemo tudi vodo. Je pač taka, kot vsa leta nazaj: če je čista, je mrzla, če pa topla, je bolj zamazana. V tem primeru bi moral pač tuš priti bolj do izraza. Zaradi svoje ledene vode pa žal marsikoga odvrne od tuširanja. Smo pač vedno bolj mehkužni ali zahtevni (ne vem, katera beseda je bolj prava, morda obe). Za najmlajše sta dva bazena in velik prostor okrog vode pravi raj in ta mladi živžav le-

žalnih desk sploh ne pogreša, starejši pa jih.

Za zgornje kopališče sezona šele pride, in to dolga sezona, vse tja do julija prihodnjega leta. Bolj pripravno je torej za pomlad, jesen in zimo, ker je v njem toplo in ni odvisno od vremena zunaj. Vendar lahko z veseljem ugotovimo, da je betonska terasa za sončenje gotova, lepo ograjena in opremljena z ležalnimi deskami. Tudi lepe senčnike imajo in tudi tu se je prav prijetno sončiti. Seveda je to sončenje bolj drago in zatisniti moraš najmanj eno oko, če že ne obe, ko se spomniš na to. Sicer pa v sonce itak ne moreš gledati z odprtimi očmi. Ja, in še to je škoda, da popoldne sonce kar prehitro zgine. No, v zimskem kopališču je pač sončenje v drugem planu. Če pa se hočete naužiti sonca, pridite raje dopoldne ali opoldne.

Voda, ta pa je tu imenitna (o lepoti bazena smo že večkrat pisali), le včasih je verjetno preveč klorirana in takrat vidiš pri podvodnih raziskovalcih oči kot pri angora zajčkah. Seveda je treba priznati, da je nekaj zajčkov vedno zelo prikupnih in da

rdeče obrobljene oči pri njih prav nič ne motijo.

Za čisto majhne ta bazen sicer ni, je pa več kakor odličen za tekmovalno in tudi rekreacijsko plavanje. Žal je slednjega še vedno občutno premalo.

Mogoče še prispedoba o tem, da bi morali kopalci še bolj paziti, da ne bi tuši neprestano s polno paro bruhalo vode, in se navadili na to, da ventili niso samo za odpiranje, ampak tudi za zapiranje. In ker je letošnje poletje pokazalo, da obisk ni preveč zadovoljil, ne bi bilo narobe, če bi mogoče samo za letne mesece ceno vodi, zraku in soncu le malo znižali.

Sicer pa za spodnje in zgornje kopališče velja ugotovitev, da kljub soncu, vodi, mičnim kopalcam in prešernemu otroškemu smehu ni preveč obiskovalcev. Se pač najbrž raje namakamo od znotraj kot od zunaj.

In še nekaj, kar bo zanimalo predvsem moške. Ženski svet si je baje omislil in se tudi več ali manj drži pravila, da hodi v zgornje kopališče z enodelno, v spodnje pa z dvodelno kopalno obleko.

Toliko v vednost in ravnanje.

J r

Gladovija

Sonce in voda sta zmeraj privlačna

sotnostjo? Ali skrbim za to, da je kolikor mogoče na tekočem? Ali pomagam iskati med svojimi sodelavci prirastek za vodstvena delovna mesta?

(Nadaljevanje sledi)

STROKOVNA POSVETOVANJA IN RAZISKAVE

ELOMAX — da ali ne

Kdo ne pozna jekla z imenom elomax? Vsi vedo, da smo ga več kot celo desetletje preizkušali, osvajali in hvalili ter da je v tem času nam in drugim povzročalo to jeklo precejšnje težave, nam pa tudi velike stroške! Z velikim uspehom smo ga demonstrirali in mnogi so se čudili, kaj orodja iz tega jekla lahko zdržijo. Mnogi so se ob demonstracijah navdušili in rezkarje različnih vrst naročili. Pri probnih pošiljkah je bilo vse v redu in prav, že ob prvi, če ne pa vsaj ob drugi ali tretji redni pošiljki pa so nastopila razočaranja. Kar deževale so pritožbe. Prepričevali smo potrošnike o kvaliteta tega jekla, čeprav smo sami občutili negotovost. Enkrat so se pojavile težave z livarskimi napakami, drugič jeklo ni kalilo in ni doseglo zahtevanih trdot, tretjič ni pokazalo pričakovane rezilne sposobnosti itd. Za nobeno izdelano količino rezkarjev nismo bili res sigurni in mirni. Prav težko je bilo naročila kompletirati, ker je vedno kaj manjkalo.

Zaradi te nezanesljivosti smo orodja elomax v naši mehanski obdelavi postopoma opuščali, še preden smo jih res uvedli v uporabo. Če nismo prepričali sebe o kvaliteti in če sami svojih proizvodov nismo uporabljali, je bila tudi naša reklama precej neprepričljiva.

Pri takem stanju in težavah bi že vsako drugo jeklo opustili in izločili iz proizvodnje. Zakaj tako dolgo nismo izločili elomaxa?

— Zato, ker nikoli nismo bili povsem prepričani, če niso slabe lastnosti nekaterih rezkarjev in celih šarž posledica naših grehov v tehnologiji in tehnološki disciplini.

— Zato, ker so mnoga orodja iz elomaxa res pokazala izredno delovno sposobnost, odlično rezilnost in obstojnost proti obrabi.

To nam je vedno znova vlivalo sum, da mora biti nekaj narobe v tehnologiji, če povzročajo težave jeklo, ki je včasih lahko tako odlično. Vedno znova smo sklepali, da moramo odpraviti celo vrsto nepravilnosti.

Mnogi so trdili, da je elomax odlično jeklo, pač pa precej »muhavo« in vsak si je elomaxovo »muho« razlagal po svoje. Pripisovali smo mu lastnosti, ki jih nikoli nihče ni objektivno preizkusil in mu zamerjali slabosti, v katere nikoli nismo bili popolnoma prepričani.

Največ težav je povzročala nezanesljiva kaljivost. Bilo je mnogo šarž, ki niso dosegle zahtevane trdote pri toplotni obdelavi, ali pa je bila toplotna obdelava za normalno uporabo preveč komplicirana zaradi potrebe štiri- ali celo petkratnega popuščanja. Če je elomax dosegel trdoto, so bili večinoma tudi rezkarji dobri v uporabi.

Pred tem problemom, ki smo ga vedno pripisovali nepravilnim medsebojnim odnosom med legirnimi elementi v sestavi, smo bili dolgo brez moči. To je res zelo zapleten metalurški problem.

Dokler nismo dovolj spoznali modernih metod matematične statistike, si sploh nismo mogli pomagati. Ko smo že poznali te metode, smo poznali z njimi pot k rešitvi, ki pa je bila začasno še zaprta. Računski del je namreč pri teh analizah tako obsežen in zapleten, da ga »peš«, z logaritmičnim računalom in z navadnimi računskimi stroji, ki brnijo po naših pisarnah, ni mogoče rešiti. Najprej smo se morali naučiti uporabljati elektronske računalnike — možgane, ki si zapomnijo ogromno podatkov in jih potem obdelajo z izračuni po naših navodilih — programih. Te možgane smo si izposodili za nekaj ur pri drugih podjetjih in zanje izdelali svoj program skladiščenja podatkov in ukazov o poteku izračunov. To nam je omogočilo rešitev, ki smo jo čakali dolga leta.

Danes se lahko pohvalimo, da v naši državi še ni metalurgov, ki bi v večji meri za svoje probleme uporabljali te metode najmodernejših računskih tehnik.

Ne glede na usodo elomaxa je bilo to delo zelo koristno, saj bomo isto metodiko lahko uporabljali na številnih drugih področjih in problemih.

Prav zato, da bi prišli do težko pričakovane dokončne rešitve nepojasnjenih problemov, smo se z vso vnemo lotili problematike elomaxa. To je bil obenem tudi najboljši primer za uvajanje metodike takih raziskav, ker smo imeli na razpolago obilo zanesljivih podatkov iz tekoče kvalitete kontrole v metalurških laboratorijih.

Zal smo z analizo nekoliko pozni, saj je elomax do danes že skoraj popolnoma izgubil svoj nekdanji renome in nam povzročil s svojim razvojem ogromno stroškov.

Ni se nam treba opravičevati, ker nismo pravočasno poznali potrebnih metod za rešitev problema, ki smo ga rešili šele letos. Pomislimo, da tudi pri najboljšem sadjarju niso hruške že aprila zrele!

Vsaka šola pač nekaj stane in elomaxova je bila za nas precej draga, zato jo moramo kar se da izkoristiti. Kar smo se naučili, nam bo prav gotovo koristilo, saj imamo še mnogo takih in morda še dražjih problemov.

Dne 1. junija se je širši krog strokovnjakov naše železarnice zbral k posvetovanju, da bi se dogovorili o nadaljnji usodi elomaxa in litih orodij.

Na posvetovanju je inž. Jože Rodič poročal o izvršenih raziskavah in podal glavne zaključke iz obširnega elaborata, ki jih le v kratkem povzemamo.

OBSEG PREIZKUŠANJA

V raziskavah je bila obdelana celotna tehnična dokumentacija vseh tekočih preiskav v kontroli kvalitete jekla elomax od leta 1959 dalje. Pri tem je bilo za 651 šarž upoštevanih nekaj več kot 16.000 poskusov, za katere so bili podatki preneseni na luknjane kartice.

Pri preizkusih so bile upoštevane vse mogoče kombinacije kalilnih in popuščnih temperatur ter večkratno popuščanje.

Obdelani so bili tudi vsi podatki o tehnologiji izdelave in litja tega jekla.

ANALIZA

Stalne težave so bile s kemijsko sestavo. Vložek je bil nezanesljiv, dodatki ferolegur veliki, kemijske analize pa dolgotrajne, tako da smo le malokdaj res izlili iz peči jeklo z zeleno in preračunano sestavo. Kemijske analize na klasičen način so bile prepočasne, da bi lahko izvršili na osnovi analiz še pred litjem potrebne korekture z dodatki.

Te težave so povzročile, da smo kljub razmeroma širokim analiznim mejam ulili v celotni dokumentirani zgodovini elomaxa zelo malo šarž s popolnoma neoporečno analizo. Posledic prav gotovo ne moremo zameriti elomaxu! Pa tudi sami imamo vsaj delno opravičilo. V glavnem so bile težave s predpisom nizkega silicija, ki ga pri pretapljanju starih elomaxovih odpadkov v kislilni indukcijski peči ni bilo mogoče znižati, ampak je silicij celo vse bolj naraščal. Torej odstotka analizo zgrešenih šarž ni mogoče pripisovati kar malomarnosti in tehnološki nedisciplini. V dobršni meri je to posledica objektivnih težav, a ne popolnoma!

Z uvedbo kvantometra je precejšen del analiznih težav, ki so bile prej zvezane z nesigurnostjo dodatkov, rešljiv, kar bi moralo tudi odločilno vplivati na enakomernjšo kvaliteto jekla.

TOPLITNA OBDELAVA

Statistična analiza razpoložljivih podatkov je pokazala, da so razlike trdot in strukturnih sestavin tudi pri enakih pogojih toplotne obdelave zelo velike in neenakomerne. Prav gotovo je to v veliki meri posledica že omenjenih razlik v kemijski sestavi. Ta faza raziskave je pokazala, da kemijska sestava jekla v predpisanih mejah s svojimi medsebojnimi odnosi posameznih elementov sploh ne zagotavlja zadovoljivih rezultatov pri toplotni obdelavi. Zato je bil izdelan poseben program raziskav za sistematično ugotovitev kemijske sestave, ki bi zagotavljala dobro kaljivost jekla pri normalnih pogojih toplotne obdelave.

Tu so bile izvršene zelo obsežne analize z elektronskimi računalniki, ki so dale dobre rezultate. Ugotovljena je bila kemijska sestava, ki zagotavlja pri vseh kombinacijah v okviru predpisanih mej doseganje zahtevane trdote.

Predlagana je torej nekoliko spremenjena sestava jekla in obenem z njo tudi predpis za pogoje toplotne obdelave.

Za vsak element kemijske sestave je bilo raziskano celotno območje vplivov in iz rezultatov teh analiz so bili sestavljeni nomogrami, ki povezujejo te vplive in za kakršnokoli kombinacijo omogočajo napovedovanje trdote po kaljenju in po popuščanju vnaprej.

V okviru teh raziskav so bili še posebej upoštevani vplivi jeklarskih pogojev, nekaterih pogojev litja in vplivi mikrostruktur na dosežene lastnosti jekla po toplotni obdelavi.

REZNA OBSTOJNOST ORODIJ

Med raziskavami lastnosti jekla elomax je bilo izvršenih veliko število preizkusov rezne obstojnosti orodij v primerjavi z enakimi orodji iz drugih brzoreznih jekel. Ta-

ki preizkusi s strgarskimi noži so pokazali, da elomax po izdržljivosti lahko primerjamo z jekli BRW, BRW-2 in BRM-2. Liti spiralni svedri iz elomaxa so pokazali enako, v nekaterih primerih pa celo boljše obstojnost kakor svedri iz jekla BRM-2. Do podobnih rezultatov smo prišli tudi s preizkušanjem različnih vrst rezkarjev.

Po poročilu o raziskavah se je razvila razprava o perspektivah elomaxa in litih orodij v naši proizvodnji. Pri tej razpravi so aktivno sodelovali tehnični direktor inž. Mahorčič, komercialni direktor Florjančič, inž. Zupan, inž. Borštner, inž. Lenasi, Tone Potočnik, tov. Viternik in inž. Rodič. Vsi so prispevali k izoblikovanju našega stališča na tem področju.

Elomax sam kot brzorezno jeklo povprečne zmogljivosti pri današnjih zahtevah strojne obdelave nima perspektiv. Program litih orodij bi moral biti vsekakor dopolnjen z eno ali dvema vrstama brzoreznejših jekel vrhunske zmogljivosti. Morebitno osvajanje bi bilo treba tako usmeriti.

Današnji tehnološki pogoji v livarni in posebej še kapaciteta oddelka croning ne omogočajo normalne proizvodnje litih orodij, zato normalnih naročil za tako proizvodnjo ne moremo prevzemati. To je odločitev glede na današnje stanje. Treba pa se bo popolnoma dokončno odločiti, kako bo s to proizvodnjo v bodoče. Ali jo bomo popolnoma opustili ali pa bolj sistematično osvajali. Dokončnega odgovora na to vprašanje ni bilo mogoče dati brez predhodne podrobnejše analize. Za izdelavo take analize in podrobnejšega predloga je bila zadolžena posebna grupa strokovnjakov. Tako sedaj še ne moremo podati dokončne odločitve. Lahko le omenimo, da se v svetu zadnja leta vse bolj kaže težnja k uporabi litih orodij — ne samo rezilnih, ampak še bolj drugih orodij za najrazličnejše načine oblikovanja. Upoštevati je treba tudi ugotovitev, da se izplača liti le višje legirana, razmeroma draga jekla. Preden se dokončno odločimo o nadaljnji usodi proizvodnje litih orodij, je vredna globokega premisleka sledeča ugotovitev:

Ko smo začeli z veliko vneto vlivati rezkarje, smo bili med redkimi v svetu. Mnogi so litje orodij opustili zaradi težav v livarski tehnologiji. Mnogi so opustili brzorezna jekla z visokim kromom, kakršen je naš elomax. To so storili zaradi istih težav, kakršne smo mi sami dobro okusili, in zato, ker prav tako niso znali najti rešitve. V to jih je prisilila ekonomika, za katero so imeli pač več občutka in potreb.

Danes, ko mi opuščamo lita orodja, naše inozemske konkurente zopet ekonomika sili v nasprotno smer. V vedno večjem številu razvijajo lita orodja od finih rezkarjev do ogromnih utopov. V to smer jih sili druga značilnost današnjega razvoja na področju orodnih jekel.

Od orodij se zahtevajo vedno večje zmogljivosti, delajo pod vedno težjimi pogoji, morajo biti vedno bolj obstojna in vedno bolj univerzalna. Delež legiranih elementov v sestavi je vedno večji, in ker so ti elementi v glavnem karbidotvorci, zahtevajo vedno višji ogljik. Taka jekla se zelo težko predelujejo s kovanjem in valjanjem, zato njihovi proizvajalci zelo intenzivno iščejo možnosti litja in primerne

toplotne obdelave. To velja za rezilna orodja in tudi za druge vrste orodij. Elomax zaradi svojega izredno visokega ogljika sploh ne pride v poštev za kovanje ali valjanje.

Perspektiva litih orodij bi bila v okviru oddelka nove livarne, ki bi proizvajal ca. 1000 t letno, od česar bi bilo ca. 500 t za domače potrebe in domačo finalizacijo (deli pnevmatskega orodja, segmenti itd.), drugih 500 t pa za prodajo. Pri tem bi se bilo treba pri rezilnih orodjih vsekakor v dogovoru z domačimi in tujimi proizvajalci orientirati na proizvodnjo surovcev in ne končno obdelanih orodij. Na področju

proizvodnje nerezilnih orodij (segmenti za lesno industrijo, lopatice, utopi, razne forme itd.) pa bi se orientirali na proizvodnjo končnih ali pa vsaj delno mehansko obdelanih orodij, kar bi vključevalo tudi termično obdelavo.

Prav dokončnega stališča glede perspektive litih orodij še ni mogoče podati. Vsekakor pa je jasno, da imajo lita orodja bodočnost le, če so v primerjavi z orodji iz kovanega jekla cenejša pri enaki kvaliteti in obstojnosti ali pa pri enaki ceni boljše in obstojnejša.

Inž. Jože Rodič

KULTURNA KRONIKA

»KLJUB RAVNODUŠNOSTI KRAJA USPEHI KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA PREŽIHOV VORANC«

Pod tem naslovom je objavil »Koroški fužinar« št. 1 1967 poročilo Svobode (še vedno uporabljamo to ime, ker je kratko). O plesno folklorni skupini je v njem pisec med drugim napisal:

»Plesno folklorna skupina bo v letu 1967 slavila svojo 20-letnico obstoja in aktivnega kulturnega delovanja ter si je v ta namen zadala za nalogo tudi gostovanje v Holandiji. Za izvedbo kvalitetnega in obširnega umetniškega programa je UO našega društva obljubil tej skupini vso moralno in finančno pomoč, tako da bo lahko daleč za našo mejo pokazala našim daljnim rojakom, slovenskim izseljencem, in holandski publiki naše prelepe narodne običaje v plesu in glasbi.«

Vprašanje, kako izpeljati to delikatno nalogo in kdo jo bo z vso odgovornostjo izpeljal, pa je ob tem lepem zapisku ostalo odprto. Obljuba je bila plesno folklorni skupini dana, manjkalo pa je vse drugo, kar k takšnemu organiziranemu koraku spada, po vrsti: finančna sredstva (ob ostreni reformi), sposobnost skupine in kvaliteta znanja, opremljenost glede garderobe, usklajenost plesne tehnike z instrumentalno glasbo in najmočnejša komponenta — čas, v katerem je bilo treba vse izvesti.

Rešitev je bila kratka: »Vse brez hrupa in sinhronizirano.« Del finančnih sredstev je bil ostvarjen s tiskanjem »reklamnega programa«, v katerem je 40 inserantov dalo oglase v skupni vrednosti 1.100.000 S din, člani folklorne skupine so sami prispevali 520.000 S din, Svoboda pa je prispevala 600.000 S din.

V tem času je folklorna skupina popestrila svoj program in gostovala v Slovenjem Gradcu, Štorah, Vojniku, Konjicah, Poljčanah, Slovenski Bistrici, Ptujju in okolici, končno pa je nastopila v Zagrebu, kjer je žela največ priznanja in opravila generalko za Holandijo.

Pri organizaciji smo bili navezani sami nase, saj od ustreznih kulturnih forumov ni bilo pričakovane pomoči. Je pa prav ta naglica združila delo folklorne skupine, instrumentalnega kvinteta Zvonka Ortana in pevcev tako homogeno kot še nikoli doslej.

Naposled je bilo vse pripravljeno in 20. junija je skupina odpotovala z Raven

do Celovca ter tam prestopila na tauernekspres Split—Oostende. Vožnja je pomenila doživetje za vsakogar. Proga se neprestano vzpenja mimo Spittala proti Mallnitzu, kjer skozi predor prevažajo tudi avtomobile s posebnimi vagoni za 100 šilingov na salzburško stran, ki je še lepša od koroške. V dolini reke Salzach so najbolj znana avstrijska alpska letovišča: Badgastein, Hofgastein, Bischofshofen. Ti kraji, gledani z višine, kjer teče železnica, zapustijo v gledalcu nepozaben vtis. Človek si zamisli zimski šport in športnike, ki uživajo veličastno slikovitost zasneženih Alp ob nepozabnih športnih uspehih.

Mimo Salzburga, kjer je Mozart nekoč ustvarjal svoje večne melodije, je brzec hitel skozi prvi večerni mrak preko Freilassinga proti Münchnu. Na obmejnem prehodu je nemški carinik verjel, da kulturniki ne nosijo alkohola s seboj. Spustila se je noč, ki jo je večina članov skupine predremala, le vztrajni so videli luči nemških mest, skozi katera smo se peljali: München, Stuttgart, Heidelberg (slavno študentsko mesto). Škoda, da smo ob Renu potovali po-

Skozi predor pri Mallnitzu

V amsterdamskem pristanišču

noči in ga videli le, kolikor so ga osvetljevale luči mnogih mest.

Jutranji svit nas je ujel med Bonnom in Kölnom. Mnogi od naših so se že prebudili in opazovali neskončno ravnino, ki je izredno dobro obdelana, v njej pa sredi polj stojijo velikanske tovarne. V Aachen smo prispeli ob 6. uri zjutraj, na hitro pozajtrkovali in se z lepim avtobusom odpeljali skozi mnoga srednjeveška mestna vrata proti meji.

Na obmejnem prehodu so cariniki pregledali le skupinski potni list, ljudi ni nihče prešel niti vprašal, kaj nosimo s seboj. Z voščilom »srečno pot« smo prestopili mejo in se po izredno lepi asfaltirani cesti podali našemu cilju, mestu Brunssumu, naproti. Očarljiva je valovita pokrajina severnih Ardenov, ki tu segajo v Holandijo. Ta pokrajina je Limburg, z velikimi sloji premoga in rudniškimi napravami, v katerih že štiri desetletja delajo tudi Slovenci, ki so kot izseljenci tu našli svoj novi dom. Rudarska mesta Heerlen, Brunssum in druga poznajo le ljudi, narodnost jih ne zanima. Potreben jim je »delovni človek«, ki globoko pod zemljo koplje črno zlato zase in družino, največ pa za skupni interes države. Te ljudi smo prišli obiskat, tu smo našli mnoga nova poznanstva.

Pred hotelom de Kroon smo razložili svoje kovčke in mislili le na kopel in posteljo, da bi se spočili od 24-urnega potovanja. Ob dobri organizaciji je bilo 30 ljudi kmalu pod streho — polovica v hotelih, polovica pri slovenskih izseljencih.

Po prvih stikih s tamkajšnjimi kulturniki je bilo mogoče že določiti okvirni delovni načrt, ki je obsegal dva nastopa, eno snemanje in izlet v Amsterdam. Vsak dan je bil izkoriščen za iskanje zvez s kulturno prosvetnimi društvi. Vzpostavljene so bile zveze z društvi v Amsterdamu, Liegeu, Charleroiju, Brunssumu, Oberhausnu, Duisburgu itn.

V prostem času in med pripravami so si člani ansambla ogledovali zanimivosti kraja, nekateri so dobili obisk iz Belgije, drugi so se spoznali s tamkajšnjimi Sloven-

ci. Sklepala so se poznanstva na vse strani. Naš Metelko je srečal Slovenca Deželaka, s katerim je preživel lepe čase v mladih letih — še v stari Avstriji in v »Tajčlandu«. Nepopisno je bilo veselje obeh očakov. Kdaj se bosta spet srečala?

Naš instrumentalni kvintet ni mogel zadostiti vsem željam in vabilom, da bi zvečer igral naše poskočnice. Skoraj bi rekel, da so bili nekateri gostitelji užaljeni, ker kvintet ni zmogel vsega. Dan se je spremenil v počitek, noč v veselje, pesem in ples. Nepopisni so bili lepi družabni večeri. Jezik ni več ločil ljudi, vsi so se razumeli in bili dobro razpoloženi. Marsikdo od nas ne bo pozabil lepe domačnosti tamkajšnjih ljudi in silnega gostoljubja, zaradi katerega postaneš njihov že po kratkem srečanju.

Iz Brunssuma je del skupine odpotoval v Amsterdam, kamor je prispel z električnim ekspresnim vlakom, ki vozi 120 km na uro, do sekunde natančno po voznem redu. Na levi in desni strani železniške proge je neskončna ravnina, polja, posejana z žitom, med njimi pašniki s čredami goveje živine in ovac. Vzorno agrarno deželo omadežujejo veliki zaselki z industrijo. Pri DAF v predmestju Utrechta zagledaš velikanski pašnik, poln avtomobilov, v mestu pa pašnike z govedom. Zanimivo je, da so pašniki celo v neposredni bližini mest, kar velja tudi za velika mesta, kot npr. Maastricht, Heerlen. Nihče se ne sramuje krav, ki se tam pasejo.

Po kanalu Amsterdam—Ren plovejo ladje. Vodna gladina v kanalu je višja od železniške proge. Kaj, če voda zruši nasipe — vlak in mi v njem bi se znašli globoko pod vodo. Vendar so nasipi tako trdni, da zdržijo ogromno vodno maso.

Velikanska postaja z velikimi voznimi redi v Amsterdamu dokazuje, da smo v vsemestu. Vse teče brezhibno, neslišno, še človeških glasov ni čuti. Železničar, kretnik, govori v mikrofonski, odgovarja v mikrofonski. Pod sukniščem skriti prenosni spre-

jemniki in oddajniki urejajo promet, ki teče na sever in jug.

V pristaniškem bifeju pijemo pivo — podoba, ki se je ponavljala vse dni v Holandiji. Najbrž marsikdo še nikdar v tako kratkem času ni popil toliko piva; dobro, hladno pivo. Pri vseh mizah pišejo domov razglednice iz Amsterdama. Telefonsko zvezo dobiš v trenutku — prijazni trafikan jo ponudi brezplačno in že lahko pozdravimo našega poslovnega partnerja, ki posreduje prodajo naših velikih sider. Gospod Andreas Schlutter iz firme Intermundo pozdravlja tovariše iz železarne Ravne, potem ko je slišal naše pozdrave. Sporoča, da bo kmalu prišel k nam. Koliko ton bo spet odšlo v takšne daljave? Svet je majhen.

Če smo v Amsterdamu, si moramo ogledati šesto največje pristanišče na svetu. Lepa ladjica nas popelje tja.

Za opis tega pristanišča bi bila potrebna knjiga, vendar se moramo zadovoljiti z nekaterimi najvažnejšimi zanimivostmi.

Pristanišče je s severa zaprto z otokom. Iz mesta gradijo na otok dva podmorska predora. S tem bo odpadel velikanski promet s trajekti, s katerimi ob prometnih konicah dnevno prevažajo ljudi do pristaniških naprav na otoku. Avtomobilisti plačajo, pešce prevažajo brezplačno.

V Amsterdamu stojijo še trije mlinci na veter — v spomin na čase, ko so tam še kmetje mleli žito. Danes so v pristanišču silosi, v katere gre naenkrat 50 milijonov kilogramov žita. Ob njih stojijo prekoceanske ladje, grajene posebej za prevoz žita, ki iz teh ladij teče po ceveh v manjše ladje.

V pristanišču plava zasidrana stara potniška ladjica, preurejena v stanovanja za 1600 študentov. Suhi doki nosijo ladje do 80.000 brt, mokri do 60.000 brt. V ladjedelnici gradijo 110.000-tonski tanker, gradili pa bodo tankerje tudi do 210.000 t v dveh polovicah, ki jih bodo na morju sestavili.

Znana je šala, ki je baje resnična: ruski kapitan ladje — ženska je pristala s svojo

Znani holandski mlinci na veter

ladjo v Amsterdamu, pa so jo vprašali, koliko dni na leto je doma pri svojem možu. Odgovorila je: »Vsega sem v letu tri tedne doma in to možu zadostuje.«

V Amsterdamu je največja lesno predelovalna industrija v Evropi. Hiše okoli pristanišča so še iz 16. stoletja. Postajo so zgradili leta 1888 in stoji na 66.000 lesenih pilotih. Amsterdam šteje 900.000 prebivalcev, od teh jih ima 600.000 bicikle. V pristanišču je največja meteorološka postaja v severni Evropi. Amsterdam so druge Benetke, saj je vse mesto razdeljeno z nizom krožnih kanalov, prek njih pa vodijo številni mostovi. Čistoča in red v mestu sta vzorna in bi lahko bila za zgled mnogim celinskim mestom.

V Brunssumu smo imeli 24. junija svoj prvi nastop. Folklorna skupina, instrumentalni kvintet in popevkarji so s peštrnim sporedom nastopili pred skoraj čisto jugoslovansko publiko, ki je z velikim navdušenjem aplavdirala uspelemu programu. V Brunssumu, Heerlenu, Maastrichtu in v Belgiji živi že desetletja mnogo naših izseljencev, njim pa moramo prišteti še nove, ki so se tam naselili v zadnjih letih. V predmestju Brunssuma je v lepem parku urejeno posebno naselje za Jugoslovane, priseljene v zadnjih letih. Ti še nimajo svojih hiš, avtomobilov in družin. So začetniki, ki delajo fizično. Le s pridnim delom bodo dosegli, kar so stari slovenski izseljenci — določen življenjski standard in spojitve s holandskim načinom življenja. Tudi tem našim izseljencem — rudarjem v Holandiji in Belgiji ni bilo s evetjem poslano. Mnogi so zaradi poklicnih bolezni pomrli. Ostali pa so njihovi otroci in vnuki, ki povečini že ne poznajo več slovenske besede, vedo pa, da so njihovi dedje in babice nekoč prišli iz Slovenije, čas in šola pa sta jim dala pečat sedanosti, v kateri živijo.

Po obširni in natančni pripravi naše skupine in gostitelja v Europa kampu v Valkenburgu je folklorna skupina v dvorani hotela stopila pred evropsko publiko. Sem prihajajo na dopust premožni ljudje s svojimi vozili iz vse Evrope — Belgijci, Francozi, Angleži, Nemci, tudi Američanov ne manjka.

V kampu so livade, jezero in gozd, bli-

žina mesta pa jim omogoča večerno življenje. Turistično mesto Valkenburg ima vse lepote, ki si jih človek zaželi.

Pred nastopom pred tako zahtevno publiko se je marsikomu ježila koža. Bali smo se, da bo občinstvo zadržano, da bo brez aplavza molčalo. Ko pa je program stekel in je napovedovalec v holandsčini napovedoval točke, je bilo že v začetku opaziti prijetno vzdušje, ki se je potem stopnjevalo do tako pristrnega aplavza, kot ga doslej še nismo doživeli. Ob zaključku se je publika pomešala med nastopajoče in ob krepkih taktih zaplesala našo priljubljeno polko. Generalni direktor Europa kampa se je po mikrofону zahvalil občinstvu, naši skupini in ob koncu govora z nevajenim jezikom izrekel v slovenščini »lepa hvala« in »na svidenje«. Potem je povabil naša dekleta v hotelsko kuhinjo, jim dal vse potrebno na razpolago, da so za skupino pripravila turško kavo (ki je tam ne znajo kuhati) in sendviče, natakarkarji pa so stregli članom ansambla pijačo po želji — vse brezplačno. Slovo pred odhodom se je zavleklo za celo uro. Ljudje se niso mogli ločiti drug od drugega, pisali so naslove, smeja je bilo na pretek; bili so srečni.

Radio Köln je s posebnim avtom in skupino snemalcev posnel program instrumentalnega kvinteta in popevkarjev, nato se je skupina pripravila za povratek. Odhod avtobusa iz Brunssuma je bil točno določen, vendar smo odpotovali uro kasneje zaradi poslavljanja od naših gostiteljev.

Za vse člane ansambla je bilo slovo od starih in novih znancev, predvsem sorodnikov, izredno ganljivo. Medsebojne obljube so zagotavljale dopisovanje, obiske, mogoče še kaj več. Nekateri že julija in avgusta pričakujejo napovedane obiske, da vrnejo gostoljubje za gostoljubje, da pripravijo skupna letovanja ob Jadranu ali kje drugje. Mnogi so želeli, da bi skupina ostala še nekaj dni v Holandiji. Gostinci in hotelirji so obljubliali vse mogoče, da bi kakšen večer tudi pri njih dali program. Vsemu smo se morali odpovedati zaradi časa in dolžnosti do svojih podjetij in se vrniti, kakor je bilo po načrtu določeno.

Od Brunssuma do Aachna smo še poslednjič doživljali vse lepote pokrajine, ki bo ostala s svojo urejenostjo, rdečimi hiša-

mi, belimi okni, značilnimi zavesami in vrtovi, gladkimi asfaltnimi cestami med naselji in polji vsem v nepozabnem spominu.

Morda se bo izpolnila želja tamkajšnjih ljudi in članov ansambla, da se naslednje leto spet vidimo v Holandiji ne samo za šest, ampak vsaj za štirinajst dni, da bi lahko obiskali vse kraje, v katerih smo našli stike s kulturniki in kjer živijo naši izseljenci, ki jim je potrebna naša beseda, naš ples in naša glasba.

Malo društev je tako srečnih, da bi jim bila omogočena takšna srečanja v tujini, kakršna je doživela folklorna skupina z Raven.

B. Gajšek

Za vroče dni

Hasse Zetterström

TURISTA

Živel je nekoč starejši gospod, ki je kaj rad hodil na dolge izlete. S svojim petnajstletnim sinom se je pogosto ure in ure sprehajal tam zunaj po gozdu.

Nekega dne pa je lilo kakor iz škafa in tedaj reče sin očetu, ki se je tako rad gibal:

»Očka, danes pa vendar ne moreva z doma?«

»Ne,« odgovori oče, »danes ne moreva z doma. Ampak gibati se morava. Bova pa doma tekala.«

Potem kakor po navadi nabašeta nahrbtnik, nakar začneta tekati okoli jedilne mize. Fant nosi nahrbtnik.

Tekata dve uri, nakar reče stari:

»Zdaj se nama bo prileglo malo zajtrka! Tule v zelenju bova sedla in jedla.«

In posedeta na tla in fant vzame zajtrk iz nahrbtnika.

Zdajci opazita, da sta svedrc doma pozabila.

»Boš pa ti stekel domov po svedrc,« reče oče.

Fant stopi k jedilni omarici in prinese svedrc.

»Ne, prijateljček,« reče oče, »dejal sem, da moraš steči domov po svedrc!«

In fant mora teči dve uri, stari pa medtem leži in prebira jutranje časnike.

Ko se fant spet vrne, zajtrkujeta. Potem počivata in naposled reče stari:

»Zdaj greva pa domov.«

»Veš kaj, očka,« odvrne fant. »Jaz ostaneš tu — se bom pa jutri vrnil domov.« — In tako je tudi storil.

ZA DOBRO VOLJO

Dobesedno

— Mislim, da bosta novoporočenca kar dobro vozila.

— Zakaj pa ne bi? Ona ima avto, on pa tudi zasluži za bencin.

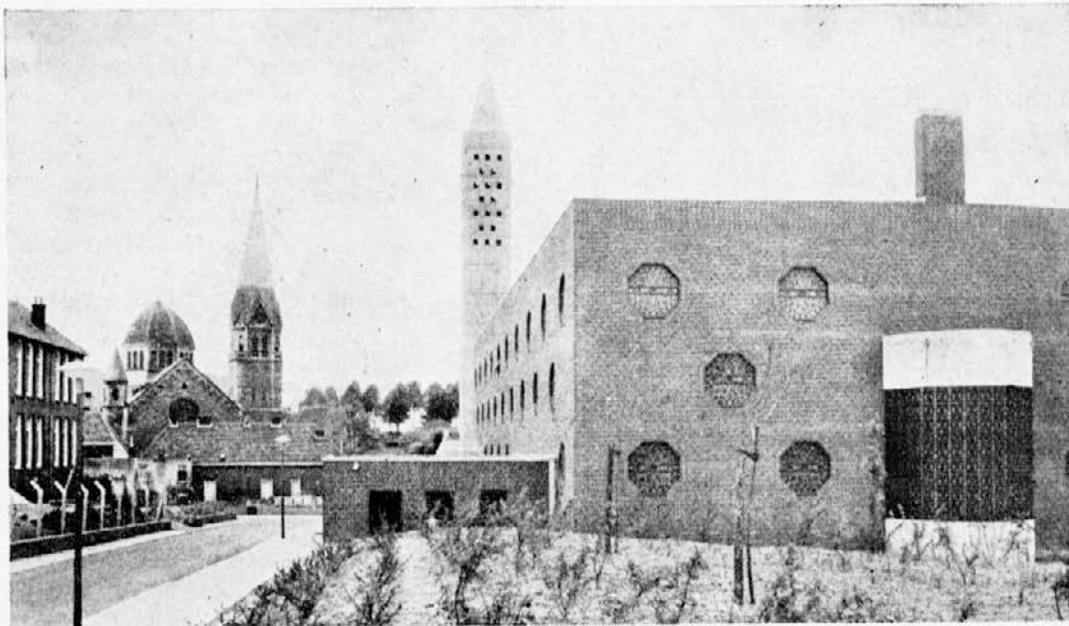
Fizkultura

— Ali tudi vi gojite kak šport?

— Seveda, kako naj bi bil sicer zdrav?

— Katerega pa?

— Znamke zbiram!

Brunssum, cerkev sv. Jurija

ZA VARNOST NA CESTAH

PREHITEVANJE

Prehitevanje je eno izmed najzahtevnejših in najnevarnejših prometnih opravil. To dokazuje tudi statistika prometnih nesreč. Pri prehitevanju mora voznik ravnati posebno previdno, kajti posledice pri teh nesrečah so najhujše. Da se izogne hudim posledicam, mora voznik pri prehitevanju ravnati strogo po pravilih in navodilih in smatramo, da ne bo odveč, če voznike na to opozarjamo, objasnimo, opominimo! Posebno še v letu turizma, ki je sicer že v polnem razmahu, kajti po naših cestah, polnih ovinkov predvsem v smereh proti Jadranu, nepretrgane kolone vozil v obeh smereh komaj dajejo možnost za prehitevanje. Vozniki, pomislite na posebne okoliščine! Pospeški vašega vozila ne bodo takšni, kot ste navajeni, saj je večina vozil preobremenjena s potniki, prtljago itd. Tudi poletna vročina lahko odigra usodno vlogo! Predvsem vozniki z vozilom, ki ima »slabši« stroj, naj se sprijaznijo z dejstvom in vozijo v »toku kolone«, kot pravimo (ne podcenjujemo! — le svetujemo). Če pa vozite vozilo z močnejšim strojem, se zavedajte, da je tudi za vas malo priložnosti, šans za varno prehitevanje. Prehitevajte le, če ste res prepričani v uspeh in če je sploh potrebno prehitevati. Tudi za vas je pametno, da se slej ko prej sprijaznite s »kolono« (ne precenjujte — svetujemo!).

PREHITEVANJE IN VOŽNJA MIMO USTAVLJENEGA ALI PARKIRANEGA VOZILA

(po določilih temeljnega zakona o varnosti prometa na javnih cestah)

Prehitevanje in vožnja mimo ustavljenega ali parkiranega vozila sta vozniku dovoljena samo, če se s tem ne ovira normalna vožnja vozil, ki prihajajo iz nasprotne smeri, in če ima na cesti dovolj prostora, da to zanesljivo izvede.

Vozilo prehitevamo in mimo ustavljenega ali parkiranega vozila vozimo z leve strani. Obvezno pa je prehitevanje z desne strani, če je vozilo na vozišču zavzelo tak položaj in daje njegov voznik tak znak, ko lahko zanesljivo sklepamo, da bo vozilo zavilo na levo.

Vozila, ki se premikajo po tirnicah, položenih po sredi vozišča, ni dovoljeno prehitevati z leve strani, temveč le z desne, če je med njim in desnim robom vozišča prometni pas.

Voznik (tudi kolesar in voznik vprežnega voza) ne sme prehiteti drugega vozila:

1. dokler je z vozilom v ovinku, ko se približuje vrhu klanca ali dokler vozi po delu ceste, ki ni dovolj pregleden;
2. če s svojim vozilom ne more razviti hitrosti, ki bi mu omogočala, da prehiteti drugo vozilo dovolj hitro in zanesljivo, ne da bi kršil veljavne predpise o omejitvi hitrosti;
3. če nima možnosti, da bi se po prehitevanju znova vključil v promet na ustreznem prometnem pasu, ne da bi oviral ali ogrožal druge udeležence v prometu;

4. če je vozilo, ki vozi za njim, že začelo prehitevati;

5. na zaznamovanih prehodih za pešce in na delih ceste pred zaznamovanim prehodom, na katerih je po sredini vozišča potegnjena nepretrgana vzdolžna črta. Razen v teh primerih pa ne sme voznik motornega vozila prehitevati tudi:

a) drugih motornih vozil, razen motornih koles brez prikolice na delu ceste, na katerem je s postavljenim prometnim znakom prepovedano prehitevanje. Voznik motornega vozila lahko prehiteto kolo in motorno kolo brez prikolice, čeprav je to s prometnim znakom prepovedano, toda pri prehitevanju ne sme ovirati ali ogrožati nasproti vozečih vozil, ne sme zapeljati na prometni pas, ki je namenjen za nasprotni promet. Mimo tega mora paziti na zadostno bočno varnostno razdaljo — ne sme prehitevati pretesno;

b) nobenega vozila, razen koles in motornih koles brez prikolice na križišču, na katerem promet ni posebej urejen s svetlobnimi prometnimi znaki ali z znaki, ki jih daje za urejanje prometa pooblaščen uslužbenec. Tudi v tem primeru ne sme pri prehitevanju enotirnih vozil zapeljati na prometni pas, ki je namenjen za nasprotni promet. Paziti mora tudi na pravilno bočno varnostno razdaljo. Z desne strani lahko prehiteto vozila, ki v križišču zavijajo levo in vozijo pred njim (seveda če so vozila zavzela tak položaj in dajejo ustrezne znake, po katerih lahko sklepamo, da bodo zavila na levo, in če je prehitevanje z desne strani možno);

c) vozila, ki že prehiteva drugo vozilo, razen na voznih pasovih, na katerih so z označbami na vozišču zaznamovani najmanj trije prometni pasovi za promet vozil v isti smeri. Vozilo, ki prehiteva, pa tedaj ne sme zavoziti na del vozišča, ki je namenjen za promet iz nasprotne smeri;

d) vozila, ki se je ustavilo, da bi spustilo mimo pešce, ki gredo čez cesto;

e) vozila, ki se približujejo prehodu ceste čez železniško progo v ravnini ali ki že vozi čez tak prehod.

Preden začne prehitevati ali voziti mimo ustavljenega ali parkiranega vozila, mora dati voznik drugim udeležencem v prometu pravočasno znak, da namerava prehitevati ali voziti mimo.

Ko voznik prehiteto drugo vozilo ali pripelje mimo njega, mora takoj, ko mu je to mogoče — ne da bi oviral ali ogrožal druge udeležence v prometu — s svojim vozilom znova zavzeti položaj na prometnem pasu, po katerem je vozil prej.

Voznik, ki dobi znak za prehitevanje, se mora umakniti s svojim vozilom čim bolj desno in pustiti vozilu, ki ga prehiteva, dovolj prostega vozišča za prehitevanje. Na cestah, na katerih sta vsaj dva prometna pasova zaznamovana z vzdolžnimi označbami na voziščih za promet vozil v isti smeri, se šteje, da voznik prehitevanega vozila, razen kolesarjev in motociklistov brez prikolice, ravna tako, kot je napisano v prejšnjem odstavku, če se tedaj, ko ga drugo vozilo prehiteva, drži s svojim vozilom sredine zaznamovanega prometnega pasu, po katerem vozi.

Voznik prehitevanega vozila ne sme v času, ko ga prehiteva drugo vozilo, povečati hitrosti svojega vozila.

POTEK PREHITEVANJA

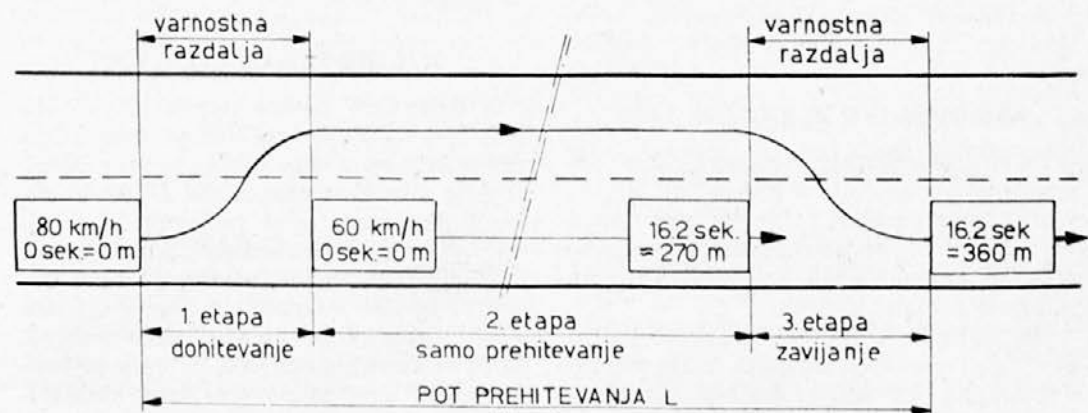
Prehitevanje delimo v tri etape:

1. DOHITEVANJE,
2. PREHITEVANJE,
3. ZAVIJANJE (glej sliko).

Preden se voznik odloči za prehitevanje, mora pravilno oceniti hitrost vozila, ki ga želi prehiteti.

Medtem ko dohiteva, vozi v varnostni razdalji, ki znaša toliko metrov, kolikor znaša v kilometrih izražena hitrost vozila, ki ga želi prehiteti. (Če npr. vozi vozilo, ki ga želi prehiteti, 60 km/h, znaša varnostna razdalja 60 m.) V tem času mora pogledati v vzvratno ogledalo in se prepričati, če ga drugo vozilo že ne prehiteva, vključiti levi smerni kazalec in toliko zaviti na sredino ceste, da lahko mimo vozila, ki ga želi prehiteti, opazuje cesto, ali je prosta ali ne. Voznika, ki ga želi prehiteti, mora opozoriti z zvočnim signalom.

Ko se je prepričal, da je cesta prosta, mora pospešiti hitrost in pričeti s prehitevanjem. Paziti mora, da vozi že pred prehitevanjem s takšno hitrostjo, ki mu dovoljuje čimvečji pospešek. (Nevarno je npr.

slika 1

z avtomobilom ZASTAVA 750 pričeti prehitevanje v četrti prestavi pri hitrosti 50 kilometrov na uro.)

Pri prehitevanju mora voznik paziti na varno bočno razdaljo od vozila, ki ga prehiteva. Ko je prehitel vozilo, mora v večjem loku zopet zaviti na desno stran cestišča.

Med prehitevanjem prevozi voznik določeno pot, za katero potrebuje določen čas. Oboje nas zanima, saj hočemo prehitevanje opraviti po najkrajši poti oziroma v čim krajšem času.

Dolžino poti izračunamo po obrazcu:

$$L = \frac{(V1 + \text{vsota obeh dolžin vozil}) \times V1}{V1 - V2}$$

pri čemer je:

- V1 — hitrost vozila, ki prehiteva,
- V2 — hitrost prehitevanega vozila
- dolžina osebnega avtomobila = 5 m
- dolžina tovornega avtomobila = 11 m
- dolžina avtobusa = 12 m
- dolžina tovornega avtomobila s prikolico = 18 m

Npr. Osební avto (V2) vozi s hitrostjo 60 km/h, osebni avto (V1), ki ga prehiteva, vozi s hitrostjo 80 km/h. V tem primeru znaša pot prehitevanja:

$$\frac{(80 + 10) \times 80}{80 - 60} = \frac{90 \times 80}{20} = \frac{7200}{20} = 360 \text{ m}$$

Čas prehitevanja pa: $t = L : (V1 : 3,6)$ 80 km/h delimo s 3,6 — dobimo prevožene metre v sek. t. j. 22,2 m. Pot prehitevanja 360 m delimo z 22,2 in dobimo **16,2 sek.**

Naveden primer v povsem normalnih okoliščinah prehitevanja nam daje rezultate že za pomislek, ali je tako prehitevanje še varno spričo dejstva, da je pričakovati močan promet iz nasprotné smeri, saj vozimo celih 16 sekund po levi polovici cestišča. Naravnost katastrofalno pa se lahko konča objestnost, predrznost za krmilom, če kdo prehiteva kolono, torej kar več vozil hkrati, ki morda vozi s hitrostjo 80 do 90 km/h, t. j. toliko, kolikor je kar največ mogoče. Preprost račun nam pove, da je to samomor. Žal zaradi tega trpijo vse prevečkrat tudi nedolžne žrtve!

G

ŠPORTNE VESTI

ČESTITAMO, MLADI ODBOJKARJI!

Republiško prvenstvo v odbojki za mladince v Kamniku in tudi državno prvenstvo v Beogradu je šlo več ali manj neopazeno mimo nas. Samo tisti, ki skrbno prebirajo vsako vrstico športnih vesti v naših časopisih, in seveda tisti, ki so zelo blizu odbojškemu klubu, vedo, da so letos naši mladi odbojkarji dosegli res zavirljiv, brez skrbi lahko rečemo, odličen uspeh tako na republiškem kakor tudi na državnem prvenstvu.

Igralci Gostenčnik, Svetec, Spanžel, Uršnik, Gutenberger, Osojnik, Vinkler, Stres, Tratnik, Šuler in Pisar so predstavljali v Kamniku razred zase in se vrnili na Ravné z najvišjo slovensko lovoriko — z naslovom republiškega prvaka. V Beograd so naši potovali v močnejši postavi (pridružili so se še Štehar, Golob in Oder, doma pa so ostali Tratnik, Šuler in Pisar) in med sedmimi ekipami, kolikor jih je imelo pravico nastopa na državnem prvenstvu, osvojili drugo mesto ter si priborili srebrno kolajno! Ta uspeh je še večji, če napišemo še to, da so premagali celo ekipo Crvene zvezde, letošnjega državnega prvaka, in da se jim je naslov najboljšé ekipe v državi izmuznil samo zaradi slabšega koliknika v nizih.

Še enkrat naše iskrene čestitke vsem igralcem in seveda tudi klubu.

SAMOVOLJNO IZ ZVEZNE LIGE

Da so naši odbojkarji (članska ekipa) odstopili od tekmovanja v zvezni ligi, je verjetno vsem poznano. Ker pa niso znani vzroki odstopa, smo se obrnili na predsednika OK Fužinarja tov. Presečnika, ki nam je o tem povedal sledeče:

OK Fužinar je izstopil iz zvezne lige v prvi vrsti zaradi nemogočih tekmovalnih pogojev, ki jim amaterska odbojka nikakor ni kos. Po koledarju tekmovanja bi

morali naši odbojkarji odigrati kar po dve tekmi na teden in pri klubu so izračunali, da bi morali za svoje igralce v mesecu juniju dobiti kar 26 prostih dni, da bi lahko odigrali vse tekme. To je seveda preveč in si lahko to privoščijo le klubi, ki imajo veliko število igralcev in še možnost, da tako ali drugače lahko rajžajo križem po Jugoslaviji.

Seveda je potrebno tu upoštevati še slab start naših v zvezni ligi in verjetno ni bilo nič narobe, če so se odpovedali dragemu tekmovanju v najvišjem tekmovalnem razredu, sploh pa v situaciji, ko tudi igralci, eni upravičeno (študij), drugi manj upravičeno, niso dali od sebe tistega, kar so športne Ravné od njih pričakovale.

Predsednik OK nam je v tej zvezi povedal, da je imel klub 16 igralcev, ki so po svoji kvaliteti bili sposobni igrati v prvi ekipi, vendar bi jih za posamezna srečanja ne bilo mogoče »spraviti skupaj« niti za eno ekipo! Seveda je potrebno razumeti fante, ki študirajo in morajo ob rokih polagati izpite, nerazumljivo pa se jim v klubu zdi, da igralec, na katerega so v klubu nestrno čakali, po vrnitvi iz JLA sam odloča, kdaj bo igral in kdaj ne in postavlja še druge zahteve, ki niso v skladu z amaterizmom in s tem zavaja in slabo vpliva še na druge igralce.

KJE BO IGRAL URNAV?

O državnem reprezentantu in najboljšem igralcu Fužinarja zadnje čase lahko veliko beremo v »Sportskih novostih«. Najprej je v nekem razgovoru dejal, da mu iz OK Fužinarja sploh ne pišejo in da nima, odkar je v JLA, nobenih pravih stikov z odbojkarji z Raven, medtem, ko mu trener in igralci Mladosti iz Zagreba redno pišejo. Drugič zopet pa smo lahko prebrali, da je že skoraj zanesljivo, da bo v prihodnji sezoni igral za povsem drug klub (torej ne za Mladost in ne za Fužinarja).

Pri klubu pa so nam povedali, da Urnavt ni zaprosil za izpisnico in da jim ni znano, da bi hotel menjati klubske barve. Pravi, da tudi to ni res, da bi z njim ne imeli nobenih stikov in trdijo, da so se vedno zavzemali za uresničitev osnovnih pogojev za tega res kvalitetnega igralca. Res pa je, da Urnavt še danes nima stanovanja, kljub temu da ima njegova žena že od lanskega leta odločbo za vselitev v novo stanovanje. To vsekakor ni vzpodbudno niti zanj niti za druge športnike, ki za svoj trud in afirmacijo športnih Raven ne zahtevajo nič drugega kakor enakopravne pogoje in odnose in vsaj trohico razumevanja pri reševanju njihovih osebnih in osnovnih življenjskih pogojev.

JESENI SLOVENSKA LIGA?

Pri klubu menijo — vsaj obljubljeni jim je bilo tako — da bodo lahko jeseni igrali v slovenski ligi. Vendar to vprašanje še ni dokončno rešeno in lahko se zgodi, da bodo morali pričeti v podzveznem razredu. To vse je odvisno od odbojškarske zveze, ki pa se bo, upoštevajoč kvaliteto naše odbojke, verjetno odločila v prid slovenske lige. In tako bi bilo tudi prav!

Pri odbojkarjih se začne nov sistem tekmovanja. Enako kot pri nogometu bodo v bodoče tudi pri odbojki prva zvezna liga in dve drugi zvezni ligi (vzhodna in zahodna). V prvi ligi naj bi bil zbran res samo kvaliteten vrh jugoslovanske odbojke in bo v tej ligi igralo verjetno samo osem moštev, medtem ko bosta obe drugi ligi vsaka zase šteli nad deset moštev.

Naši imajo torej možnost — seveda, če bodo uspešni v republiški ligi — da čez leto dni tekmujejo v drugi zvezni ligi — zahod. Če bodo znali izkoristiti kader, bodo v drugi ligi igrali odločilno vlogo. Takrat bomo na Ravnah lahko spet gledali kvalitetno odbojko.

Na kraju moramo še povedati, da se OK Fužinar zahvaljuje upravi ŽR za razumevanje in pomoč, enako izobraževalnemu centru in vsem ljubiteljem odbojke za njihov prispevek z željo, da bi tako bilo tudi v bodoče.

NOGOMET

Človek bi mislil, da nogometaši sedaj počivajo, vendar ni tako. Res je sicer, da je na igrišču pravcata košnja in da kupi trave prej spominjajo na tihožitje kot na živo nogometno igro. Medtem, ko imajo aktivni igralci odmor, pa lahko v odboru zasledimo zelo delovno, človek bi celo rekel, malo živčno vzdušje. Pa nikar ne mislite, da je to zaradi prehodnega roka, kljub temu, da tudi nekateri naši nogometaši silijo v Avstrijo igrati za šilinge.

Ne, v klubu se pridno pripravljajo na lep jubilej — na 30-letnico obstoja ravenskega nogometa. Leta 1937 smo začeli v logu za Likevičem igrati nogomet, danes nadaljujemo s to igro v prelepem športnem parku.

Osrednja prireditev proslave jubileja bo nogometni turnir štirih moštev 20. avgusta na Ravnah. Sedanji odbor nogometnega kluba se trudi, da bi takrat občinstvu lahko predstavil tudi veterane nogometne igre. Najzaslužnejšim za to športno panogo pa želi podeliti tudi priznanja.

Toliko o namenu, o sami prireditvi pa bomo pisali v prihodnji številki.

ROKOMET

Rokometaši niso vzdržali. Čeprav so preko zime trenirali kakor še nikoli prej, niso obdržali prvega mesta v svoji tekmovalni skupini, ki so si ga priborili jeseni in so na koncu tekmovalja zasedli šele tretje mesto na tabeli. Psihična obremenitev v spomladanskem delu tekmovalja je bila prevelika, naši se niso znali otresti svojih zasledovalcev in tako ni nič s tekmovaljem v republiški ligi.

V klubu zaradi tega niso preveč razočarani, saj vedo, da terja tekmovalje v višjem razredu tudi višjo kvaliteto in veliko dobrih igralcev, poleg tega pa še občutno več sredstev, katerih pa je zadnje čase pri športnem društvu Fužinar vedno manj.

Predsednik Janežič nam je povedal, da so sedaj pričeli z redno vadbo tudi mladinci, ki jih trenira inž. Roman Haber, in pionirji, ki naj bi jih treniral tov. Pavič, vendar tu še ni vse v redu. Pet članov je namreč nehalo aktivno igrati in v klubu so prisiljeni, da si vzgojijo veliko dobrih pionirjev in mladincev, ki bodo slej ko prej morali osvežiti člansko ekipo.

Želimo jim, da bi pri vzgoji mladega kadra bili kar najbolj uspešni.

NAMIZNI TENIS

Vse kaže, da bo jesen prinesla tudi več uspeha za namizni tenis. V odboru kluba so zadnje čase zelo burne razprave o vzrokih, ki onemogočajo napredek te lepe športne panoge, ki je bila včasih na Ravnah šport številka ena.

Po odkritih razpravah med funkcionarji je bil sprejet sklep o načrtnem, strogo kontroliranem in kvalitetnem delu trenerjev in odbornikov, in če bo vse tako, kakor so se domenili, mora za namizni tenis zopet zasijati sonce.

SMUČANJE

Strokovni odbor za smučanje pri občinski zvezi za telesno kulturo tudi v teh pasjih dnevih ne miruje. Po skrbni preučitvi je poslal na sneg (koča na Gozdu) 12 perspektivnih alpskih smučarjev iz vse doline. Upamo, da se bo tako delo slej ali prej bogato obrestovalo.

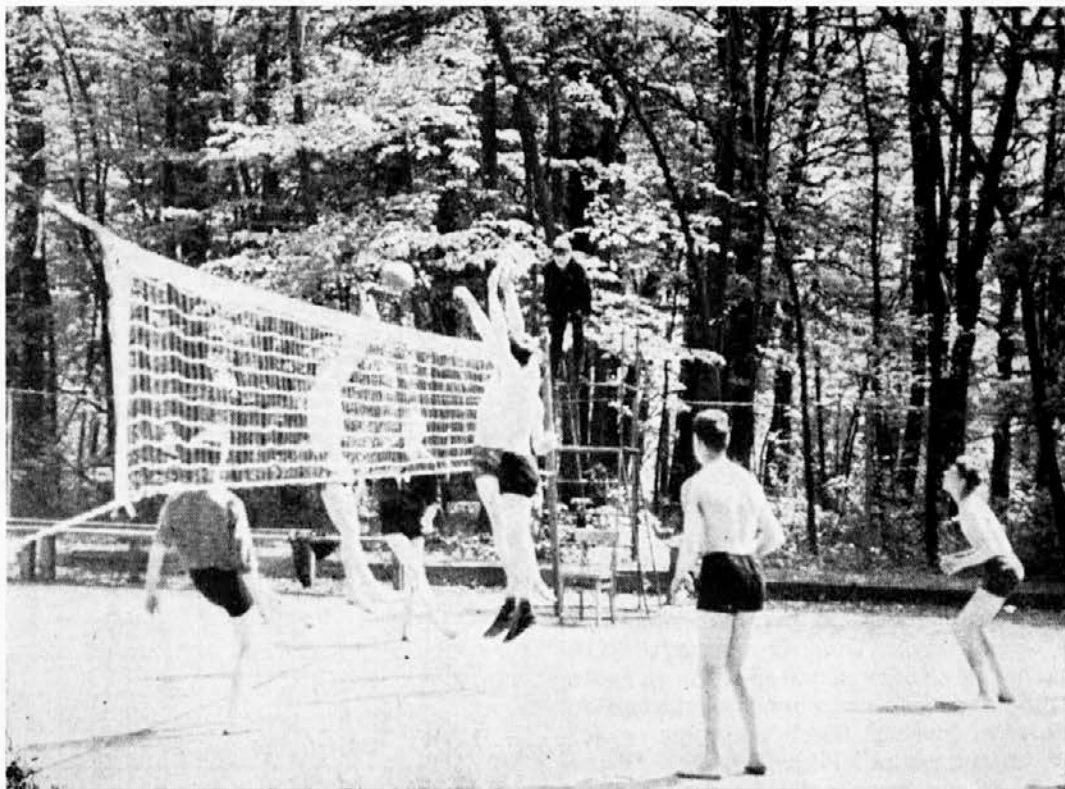
Tu moramo napisati še to, da je tov. Kečerin prevzel še kondicijske treninge alpskih tekmovalcev domačega Fužinarja in da jih tudi uspešno vodi.

-ate-

TEKMOVANJE ZA POKAL PLOVALNE ZVEZE SLOVENIJE GRE H KONCU

Na tem tekmovalju sodeluje devet najboljših slovenskih klubov, ki so razdeljeni v tri skupine. V prvi skupini sodelujejo: kranjski Triglav, Ljubljana ter trboveljski Rudar, v drugi skupini pa ljubljanska Pirijska, vevška Slavija in Celulozar iz Krškega. Prva dva imenovana kluba sta člana I., ostali pa II. zveznega razreda. V tretji skupini sodelujejo: Neptun iz Celja, Koper in domači klub Fužinar. Jasno je že, da je pokal osvojila ekipa PK Triglav iz Kranja, Fužinar pa v svoji skupini trenutno vodi pred Kopro in Neptunom iz Celja.

Nekateri ljubitelji plavanja, ki so si ogledali dvoboje v zimskem bazenu na Ravnah, niso mogli v celoti dojeti načina točkova-

Upajmo, da bodo mladi spet dvignili ravensko odbojko

nja. Klubi tekmujejo tako, da se nastopi točkujemo po dvojnem točkovnem sistemu. Vsaka ekipa mora nastopiti z dvema tekmovalcema v posamezni disciplini in se doseženo mesto točkujemo po ključu 5, 3, 2, 1. To so male točke. Te točke odločajo o zmagovalcu znotraj vsake skupine po doseženih mestih. Za končnega zmagovalca in končni plasma pa odločajo točke po tabelah, ki jih tekmovalci zberejo po vrednosti rezultatov. Prav zaradi takega načina točkovanja pride do tega, da isto moštvo v isti tekmi enkrat zgubi in istočasno tudi zmagava v dvoboju. To se je sedaj zgodilo že kar dvakrat plavalcem Fužinarja in Kopra.

Prvi dvoboj je bil 6. julija med PK Fužinar in PK Neptun iz Celja. Domači plavalci so prvi start na tem tekmovalju opravili dobro, čeprav je ekipa bila okrnjena. Rezultat dvoboja je bil 7.244:3.238 (po vrednostnih rezultatih) in 89:50 (po doseženih mestih) za Fužinarja.

Povratni dvoboj je bil 24. julija v Celju, kjer plavalci Fužinarja zopet niso bili kompletni. Zelo neugodne vremenske razmere — precej hladno in vetrovno vreme — so vplivale na to, da niso bili doseženi vsaj takšni rezultati kot na Ravnah. Zato tudi ni tolikšne razlike v točkah. Zmagal je seveda Fužinar s 7.759:5.947 in 84:58.

Velika neznanka je bil PK Koper, ki je prišel na Ravne 13. julija. PK Koper je znan kot klub, ki ima izredne kravliste in plavalce hrbtnega sloga, vsi računi pa so kazali na gladko izgubo. Stvari v domačem bazenu so se pa odvijale drugače; domačin je imel dve diskvalifikaciji in morda je tudi to vplivalo, da ni bilo dvojne zmage. Rezultat je bil 7.972:8.043 ali 72:65 v korist Fužinarja.

V Koper so šli plavalci Fužinarja kompletni na povratno srečanje, in to 19. julija. Temperatura vode v bazenu Žusterna je bila 26°C, zraka pa 32. Za plavalce Fužinarja ugodne razmere, ampak stene bazena so porasle s školjkami, gladina vode ni bila mirna in je močno nihala, voda je

bila higiensko sporna. Zopet razmere, katerih plavalci Fužinarja niso vajeni, in vse-kakor velika prednost za domači klub. Rezultat je bil pa 8.480:8.115 za Fužinarja in 74:68 za Koper. To se pravi, da je na Ravnah bil Koper boljši po vrednosti rezultatov, medtem ko je Fužinar zmagal po točkovni borbi po mestih, na povratnem dvo-boju v Kopro pa je bilo prav obratno.

Ekipe PK Koper in Fužinar sta zelo izenačeni. Udarna moč Kopra so šprinterji, Fužinarja pa dolgoprogaši. Kdo bo zmagovalc skupine? Prav gotovo boljši, in to je lahko Koper ali Fužinar, saj bo razlika izredno majhna. Ekipa iz Celja močno zaostaja, čeprav ima nekatere odlične starejše plavalce in perspektivne, talentirane mlade plavalce, ki jim pač seveda manjka treninga.

Brane Breznikar je zmagal v vseh dvo-bojih, in sicer v disciplinah 400 m crawl, čas 5:05,6, 200 m in 100 m delfin. V Kopro je plaval 200 m delfin s časom 2:39,9 (lani 2:53,1). S tem časom je nedvomno eden izmed zelo perspektivnih delfinistov v republiki. V primerjavi z lanskimi rezultati je to čas, ki ga uvršča na drugo mesto v republiki in enajsto v državi.

Pionir Dušan Erženičnik je skoraj izboljšal pionirski rekord SRS na 200 m prsno. Plaval je le štiri desetinke sekunde slabše (3:09,4). Vmesni čas na 100 m prsno je bil veliko boljši od pionirskega rekorda 1:28,2, ki pa žal ne more biti priznan, saj je plaval v 25-metrskem bazenu (Ravne). V ostalih dvo-bojih je Dušan zaradi potreb moral plavati delfina. Tiha želja mu je — izboljšati vsaj en rekord na pionirskem prvenstvu SRS v Ljubljani.

Nevenka Radušnik je prav tako zmagala v vseh dvo-bojih v disciplinah 100 ali 200 m prsno. Vidnejših rezultatov proti lanskim nima, ker zaradi poškodbe noge ni mogla trenirati. V disciplini 400 m krawl je zmagovala Anka Bajc, druga pa je bila Štefka Vocovnik na vseh dvo-bojih. Ankin najboljši čas 6:25,3 (lani 7:08,4), Vocovnikova pa

je dosegla najboljši čas 6:30,0 v Kopru. Tudi Jure Vaupot in Jože Merc sta v hrbtnem slogu izboljšala svoje čase. Mlajša pionirka Majda Jehart je morala plavati 200 in 100 m delfina in je tudi na dveh dvobojih zmagala. Jože Praper je plaval solidno, prav tako Martin Dolinšek, Jože Zavec, Peter Krivograd, Marjeta Obretan, Angelca Šteharik, Mira Paradiž in Marina Kos. Marina je dokazala sama sebi, kaj se da doseči z borbenostjo na zadnjem dvoboju v Celju, kjer je v velikem finišu zasedla drugo mesto za Anko Bajc.

Če skušam na kratko oceniti prve starte plavalcev Fužinarja med najboljšimi klubi v Sloveniji, lahko rečem, da je uspeh zelo dober, saj je ekipa Fužinarja zelo mlada po letih in prav tako po plavalnem stažu. Ti plavalci so se sposobni v zelo kratkem času prebiti v sam vrh slovenskega plavanja ob enakih pogojih dela ostalih klubov. V najbližji prihodnosti bo potrebno misliti na profesionalnega trenerja plavanja, ki bi skrbel za celoten razvoj plavalnega športa na Ravnah tako v masovnosti kot kvaliteti. Plavalni šport na Ravnah še nima tradicije, ima pa realne možnosti za še večji razmah, če mu bomo poleg bazena nudili še to, kar imajo ostali klubi. Ko bomo opazili, da plavanje ne more več naprej, da rezultati celo stagnirajo, potem bo nujno, da bo vsaj en trener osem ur na dan delal za plavanje, dva ali trije pa tako, kot delajo sedaj, pod nadzorstvom glavnega trenerja, predvsem z mlajšo generacijo. Takšno pot je že pred leti ubral kranjski Triglav (dva profesionalna trenerja), ki je sedaj eden od najmočnejših klubov v državi. To je ena izmed predpostavk za razvoj kvalitetnega plavanja na Ravnah.

T. P.

JULIJA SO NASTOPILI DELOVNO RAZMERJE

Rožič Sulejman — NK, Marjan Lorenci — SS, Stanislav Ovnič — SS, Rudi inž. Mori — VSS.

ODŠLI SO IZ PODJETJA

Pavel Šoštarič — KV, Štefan Paradiž — PK, Anton Sedar — PK, Mihaela Kričej — NK, Antonija Ridl — NK, Maks Logar — PK, Mihael Mlinarič — NK, Karel Dobovičnik — SS, Franc Skočaj — NK, Sulejman Rožič — NK, Justin Kokalj — SS, Ibrahim Odošič — NK.

OBROTNE NEZGODE V JULIJU 1967

Franc Pšeničnik, čistilnica — drobec mu je padel v oko.

Alojz Kričej, kovačnica — pri kovanju mu je priletela škaja v desno oko.

Rajko Vesničar, modelna — izvinil si je levo nogo v gležnju.

Jože Javornik, meh. obdel. — pri piljenju trna na stružnici je s pilo zadell v preprežnik in si pri tem poškodoval palec na levi roki.

Ivan Štruc, livarna — pri zapenjanju zaboja ga je veriga stisnila za palec desne roke.

Jože Ovčar, livarna — poškodoval si je meziniec na desni roki.

Ivan Svetina, promet — pri demontaži kretnice si je poškodoval palec na levi roki.

Stanko Stopar, livarna — pri zapenjanju zaboja mu je stisnilo prstanec na desni roki.

Jože Javšnik, topilnica — zaradi vročine je padel v nezavest in si pri tem poškodoval sredinec na desni nogi.

Vlado Mihin, valjarna — palice so se mu skotalile na palec desne roke.

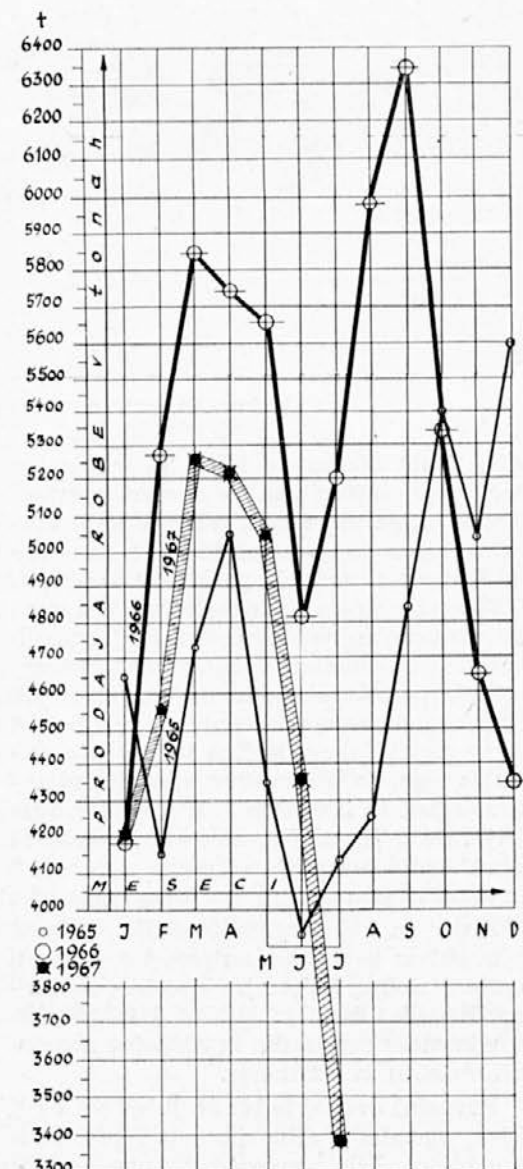

Diagram odpreme kaže za julij tak pade, da lahko namesto dolgega pisanja za zdaj rečemo samo eno:

poboljšajmo se, da ne bo katastrofe!

AMD Ravne obvešča

PODALJŠANJE VOZNIŠKIH DOVOLJENJ

Sedanja vozniška dovoljenja so bila izdana julija 1960 z veljavnostjo 5 let, mnogim so torej leta 1965 že potekla. V skladu s temeljnim zakonom o varnosti prometa bi moral biti že izdan pravilnik o voznikih motornih vozil, ki bi predpisal novi obrazec in način vodenja evidence pri upravnih organih nad vozniki motornih vozil.

Naša upokojenca

Engelbert Delopst, rojen 23. julija 1917, v železarni od 12. marca 1946 kot kurjač v kovačnici. Invalidsko upokojen 20. julija 1967

Anton Fuks, rojen 8. junija 1919, v železarni od 1. septembra 1945 kot kovač v kovačnici. Invalidsko upokojen 31. julija 1967.

Ker pa naj bi sedanje štiri vrste voznških dovoljenj (mopedisti, poklicni vozniki, amaterji, traktoristi) zamenjalo eno (kar seveda olajša postopek) in ker naj bi nova dovoljenja veljala tudi v mednarodnem prometu, se je pri zakonodajalcu zataknilo. Mednarodna konvencija bo namreč predvidoma podpisana šele prihodnje leto.

Zato je izdano navodilo, da se sedanja vozniška dovoljenja ne podaljšujejo, ampak veljajo v notranjem prometu do zamenjave. Praksa pa je takšna, da se vozniška dovoljenja podaljšajo za službena potovanja v inozemstvo in v primeru, če je kdo dodatno opravil izpit za novo kategorijo vozila, se mu obenem podaljša tudi staro dovoljenje.

J

Za dobro voljo

Vsaj znamko

Ko je bil bolan, ni smel M. Twain dva dni nič jesti. Šele potem mu je zdravnik dovolil použiti vsako uro nekaj juhe. Strežnica mu je sprva dajala vsako uro samo po eno žlico. Mark Twain je to nekaj časa mirno prenašal, potem pa je rekel:

»No, že prav, gospodična. Zdaj bi pa rad še kaj bral.«

»Ne smem vam dati ničesar. Utegnili bi se razburiti in to bi vam škodilo.«

»No, vsaj kakšno malenkost. Morda kakšno pisemsko znamko.«

Pri zdravniku

- Tovariš doktor — pruh imam.
- Kilo?
- Ne vem, če ga je za celo kilo.

Nasmejan obraz vas morda ne bo obvaroval pred težavami, toda pomagal vam bo iz njih.